

MAGYAR POLITIKATUDOMÁNYI TÁRSASÁG
HUNGARIAN POLITICAL SCIENCE ASSOCIATION

A demokrácia ünnepe: választások 2026

A Magyar Politikatudományi Társaság XXXI. Vándorgyűlése

Miskolc, 2026. május 14–15.

Miskolci Egyetem BTK Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete

PROGRAMFÜZET

Áttekintés

2026. május 14. csütörtök

Helyszín: A/5 épület II. emelet

10:00 – 11:30 Szekciók

11.30 – 13:00 Ebédszünet. Ebéd az egyetemi menzán

13:00 – 13:45 Megnyitó, köszöntők. A Kolnai-díj átadása és a díjazott előadása

13:45 – 14:30 Plenáris előadás.

14:30 – 14:45 Kávészünet

15:00 – 16:30 Szekciók

16:30 – 16:45 Kávészünet

17:00 – 18:30 Szekciók

19:00 – 23:00 Vacsora, közben: Változás 2026 – kerekasztalbeszélgetés

2026. május 15. péntek

Helyszín: A/5. épület II. emelet

9:00 – 10:30 Szekciók

10:30 – 10:45 Kávészünet

10:45 – 12:15 Szekciók

Részletes program

2026. május 14. csütörtök

Helyszín: A/5 épület II. emelet

10:00 – 11:30 Szekciók

1. Választásszociológia és politikai magatartás I.
(A/5 épület 203.terem)
2. Kormányzati struktúra; kormányzás és közpolitika I.
(A/5 épület 206. terem)
3. Kampány és kommunikáció I.
(A/5 épület 207. terem)

11.30 – 13:00 Ebédszünet

Ebéd az egyetemi menzán

13:00 – 13:45 Megnyitó, köszöntők.

A Kolnai-díj átadása és a díjazott előadása
(A/5 épület 204. terem)

13:45 – 14:30 Plenáris előadás

Tóka Gábor (kutatóprofesszor, CEU Blinken OSA Archívum, Budapest): Választás
2026: mi történt és merre tovább?
(A/5 épület 204. terem).

14:30 – 14:45 Kávészünet

15:00 – 16:30 Szekciók

1. Kampány és kommunikáció II.
(A/5 épület 207. terem)
2. Választásszociológia és politikai magatartás II.
(A/5 épület 203. terem)

16:30 – 16:45 Kávészünet

17:00 – 18:30 Szekciók

1. Kormányzati struktúra; kormányzás és közpolitika II.
(A/5 épület 206. terem)
2. Demokrácia- és politikaelmélet
(A/5 épület 203. terem)

19:00 – 23:00 Vacsora, közben: Változás 2026 – kerekasztalbeszélgetés

Arató Krisztina (ELTE ÁJK), Csizmadia Ervin (Miskolci Egyetem), Szabó Andrea
(ELTE TK), moderátor: Zárug Péter Farkas (Miskolci Egyetem).

2026. május 15. péntek

Helyszín: A/5 épület II. emelet

9:00 – 10:30 Szekciók

1. A magyar választások nemzetközi perspektívában – válságok, politikai átrendeződések és európai mintázatok I.
(A/5 épület 204. terem)
2. Politikai vezetők és vezetés a választás előtt, alatt és után
(A/5 épület 207. terem)
3. Választási rendszer és pártrendszer
(A/5 épület 203. terem)

10:30 – 10:45 Kávészünet

10:45 – 12:15 Szekciók

1. Nyílt szekció
(A/5 épület 203. terem)
2. A magyar választások nemzetközi perspektívában – válságok, politikai átrendeződések és európai mintázatok II.
(A/5 épület 204. terem)

Előadások és absztraktok

2026. május 14. csütörtök

10:00 – 11:30 Szekciók

Választásszociológia és politikai magatartás I.
(A/5 épület 203. terem)

Újabb rendszerváltó választás Magyarországon

Dr. Wiener György, ny. tszv. egyetemi docens

DE JÁK

(gywiener@gmail.com)

A szekció tematikáját bemutató rövid elemzés szerint Magyarországon 1990-ben rendszerváltó, 2010-ben pedig ún. kritikus választás zajlott le, míg az azóta eltelt 16 évben megerősítő típusú voksolásokat tartottak. Az elmúlt másfél év közvéleménykutatásaira hivatkozva ugyanakkor jelzi, hogy ismét jelentős politikai következményekkel járó választás előtt állunk, feltehetően kiugróan magas részvétellel.

Véleményem szerint azonban 2010-ben is rendszerváltó választás volt, mert a liberális demokráciát egy autoriter berendezkedés váltotta fel. Az ideit is rendszerváltónak tekinthetjük, függetlenül attól, hogy a Tisza, vagy a Fidesz győz-e azon. Nemcsak az történik, hogy a hegemon pártrendszert két meghatározó formációból álló struktúra váltja fel, hanem az is, hogy a parlamentbe valószínűleg kizárólag jobboldali alakzatok kerülnek be, a keresztény nemzeti Fidesz, a nemzeti konzervatív liberális Tisza, s a szélsőjobboldali Mi Hazánk Mozgalom. A zöld, a balliberális és a baloldal irányzatok teljes mértékben kiszorulhatnak a törvényhozásból és feltehetően a tényleges politikai folyamatokból is.

E radikális változást első közelítésben az Orbán Viktor rendszerével való szembenállás magyarázza. Az ellenzéki szavazók túlnyomó többsége úgy gondolja, hogy félre kell tennie értékrendjét és preferenciáját annak érdekében, hogy a miniszterelnök legesélyesebb kihívója győzzön, mert a Nemzeti Együttműködés Rendszerénél csak jobb jöhet. Ez a magyarázat azonban nem elemzi, hogy milyen mélyebb strukturális folyamatok húzódnak meg a Tisza felemelkedése és a korábbi ellenzék szétesése mögött. Kovách Imre és Szabó Andrea kimutatták, hogy a magyar társadalomban mélyreható változások mennek végbe, amelyek feltehetően döntő szerepet játszanak a politikai szerkezet átalakulásában. Más elméleti keretben az új fejleményeket úgy is értelmezhetjük, hogy a megszilárdult polgári társadalomban létrejött egy olyan új burzsoá frakció, mely a fideszes nemzeti tőkés osztályban felemelkedésének akadályát látja s éppúgy lázad ellene, mint a mostani oligarchák 2010. előtt az ún. „megalvadt struktúrák” ellen. A Tisza sikerét emellett az is magyarázza, hogy az 1989-90-es rendszerváltáskor ígért, Nyugathoz történő felzárkózás elmaradt, s ezért a társadalom jelentős része a késő kádári rendszerben szocializálódott politikusokat és szakértőket teszi felelőssé, Magyar Pétertől és korosztályától várva a közepes fejlettség csapdjából való kitörést.

Az előadás elsődlegesen a választási eredmények értékelésével foglalkozik majd, amelyek most még természetesen nem ismeretesek. Azt azonban indokoltan feltételezhetjük, hogy a jelenlegi rendszerváltás következményei is valószínűleg legalább középtávon meghatározzák az ország politikai struktúrájának alakulását.

Hibridizálódó politikai aktivizmus: rezsim-ellenes tüntetések és a Tisza Szigetek

Gerő Márton, tudományos főmunkatárs

ELTE TK Szociológiai Intézet

(gero.marton@tk.hu)

Mikecz Dániel, tudományos főmunkatárs

ELTE TK Politikatudományi Intézet

(mikecz.daniel@tk.hu)

Az utóbbi évtizedben egyre nyilvánvalóbbá vált a politikai aktivizmus hibridizálódása, amelyre különböző kutatások is felhívták a figyelmet. Ezek közé tartozik a politikai pártok és politikusok növekvő részvétele a formális, intézményesült politikán túli tiltakozási színtereken (Borbáth & Hutter, 2021). Hasonló jelenség az NGO-izálódás, amelyre a kutatók már az 1990-es évek óta felhívják a figyelmet Kelet-Közép-Európában (Hemment, 1998). A civil szervezetek körében is megfigyelhető volt a mozgalmi jelleg megjelenése Magyarországon a környezetvédelem fokozottabb politizálódásával a 2000-es években (Mikecz, 2017), majd a civil társadalom lehetőségeinek szűkítésével a 2010-es években (Hummel & Strachwitz, 2023), továbbá a menekülteket támogató kezdeményezések körében megjelenő szolidaritási gyakorlatok politizálódásával (Feischmidt & Zakariás, 2019).

Tanulmányunkban a 2022-2026-os országgyűlési választási ciklusnak a társadalmi mozgalmakat, civil társadalmat és a politikai aktivizmus tendenciáit tekintjük át, különös tekintettel a 2022-es választás utáni pedagógus és diák tiltakozásokra, valamint a Tisza párt helyi grassroots szervezeteire, a Tisza Szigetekre.

A tanulmány aktivistákkal végzett interjúk, tiltakozó események elemzése és közösségi médiás adatok alapján mutatja be, hogyan váltak a választás után szakpolitikai tüntetések az általánosabb kormánykritika artikulációs eszközévé, majd miként fonódott össze a Tisza Szigetekben a helyi civil társadalom, a jótékonysági tevékenység és a pártaktivizmus, ezáltal mélyebb megértést nyújtva az aktivizmus különböző formáinak hibridizációjáról.

A kutatás során az alábbi adatokat elemezzük:

- Az Integráció mechanizmusok a magyar társadalomban projekt 2021-es és 2025-ös adatfelvételei segítségével mutatjuk be a politikai részvétel tendenciáit.
- Az Interfaced projekt keretében végzett interjúk alapján a Tisza Szigetekbe való bekapcsolódási, részvételi mintázatokat mutatjuk be.
- A Tisza Szigetek közösségi médiás aktivitása és a választási részvétel, eredmények összevetése.

Egyéni képviselőjelölt-preferenciák. Döntési mechanizmusok egy conjoint kísérlet tükrében.

Gere Dömötör

Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány, Budapest
(Gere.Domotor@szazadveg.hu)

Stefkovics Ádám

Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány, Budapest; HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest; Institute for Quantitative Social Sciences, Harvard University, Cambridge, MA, USA
(stefkovics.adam@tk.hu)

A képviseleti democráciákban alapvető kérdés, hogy a megválasztott képviselők mennyiben tükrözik a választópolgárok elvárásait, elképzeléseit és prioritásait. Bár a politikai részvétel vizsgálata széles körben elterjedt, továbbra is keveset tudunk a választási döntések mögötti tényezőkről, valamint ezek együttes és összetett hatásairól – különösen a hazai politikai környezetben. Kutatásunkban arra voltunk kíváncsiak, hogy a választópolgárok milyen szempontokat, tulajdonságokat, milyen ügyek és értékek képviselétét tartják fontosnak, amikor jelöltek közül választanak a párt-hovatartozás ismerete nélkül. Ezért 2025 augusztusában két conjoint-kísérletet végeztünk CATI (telefonos kérdőíves) módszerrel, szociodemográfiai szempontból reprezentatív mintán, ahol a válaszadóknak hipotetikus helyzetekben jelöltek közül kellett választaniuk. Az első kísérlet eredményei szerint a választókerületben élő jelöltek, a középkorúak (36–48 év), a magas presztízsű foglalkozásúak (jogász, tanár, mérnök, orvos) és a politikai tapasztalattal rendelkezők szignifikánsan nagyobb támogatást kaptak, míg a 65 évesek, a sportolók és a férfiak hátrányban voltak. A második kísérlet alapján a válaszadók prioritásként kezelik az egészségügyi és oktatási intézmények fejlesztését, a háború békés lezárását, a korrupció és a munkanélküliség csökkentését. A jelöltpreferenciákban számottevő különbséget tapasztaltunk a kormánypártiak és ellenzékiek körében, ami számottevő politikai polarizációra utal a jelöltválasztásban. Az egyének jelöltválasztási preferenciáiban ugyanakkor nem tapasztaltunk demográfiai szempontú politikai homofíliát.

A közvéleménykutatások a 2026-os választások előtt

Szabó Andrea, tudományos főmunkatárs

ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont PTI; ELTE ÁJK Politikatudományi Intézet
(szabo.andrea@tk.hu)

A 2026. április 12-i választás előtt a közvéleménykutató szakma teljesítménye a közbeszéd egyik meghatározó témájává vált. Az előadás 2025. január elejétől követi a közvéleménykutatási eredmények alakulását figyelembe véve annak a 15 intézetnek az adatát, amely nyilvános közlésekre vállalkozott. Az ELTE Survey Methods Room Budapest kutatócsoport által gyűjtött adatok összehasonlítása a teljes népességre, valamint az ún. biztos szavazó pártot választókra vonatkozik.

Az eredmények arra utalnak, hogy a közvéleménykutató intézetek két csoportja egyértelműen elkülöníthető, a választást megelőző 1,5 évben kiadott kutatási adatok nem

hasonlíthatók össze. Olyan mértékben különböznek, amelyek felvetik a szisztematikus torzítás lehetőségét. Az előadás során bemutatásra kerülő eredmények és statisztikai számítások egy irányba mutatnak és különösen éles különbségek mutathatók ki a választást megelőző 1–1,5 hónap kutatásaiban.

Érdeemes azonban azt is vizsgálni, hogy az egyes adatfelvételi módszertanok, valamint a független intézetek között kimutatható-e valamiféle szisztematikus különbség.

Az előadás második részében az ELTE Survey Methods Room Budapest kutatócsoport megrendelésére, a választások előtti héten készült adatfelvételek eredményének bemutatására kerül sor. Ezen belül is különösen fontos a retrospektív preferencia és a listás, valamint az egyéni szavazat közötti kongruencia várható alakulása. Mindkettő a kétharmados többség szempontjából kiemelt jelentőségű.

Kormányzati struktúra; kormányzás és közpolitika I.
(A/5 épület 206. terem)

Közigazgatás és politika: a minisztériumi közigazgatás felemás politizációja

Ványi Éva

Nemzeti Közzolgálati Egyetem
(vanyi.eva@gmail.com)

Tóth Fanni

Durham University
(fanni.toth@durham.ac.uk)

Galambos László

Századvég Tudásközpont Alapítvány
(galambos.laszlo@szazadveg.hu)

Az elmúlt években a közigazgatás politizálódásának kérdése ismét előtérbe került a politikatudományban. Több nemzetközi és hazai tanulmány következetesen rámutat a közigazgatás politizálódására, ellentétben a semlegességre vonatkozó klasszikus weberi elvárásokkal (Meyer-Sahling, 2008; Dahlström, 2009; Bach et al., 2018; Bauer et al, 2020, Ványi, 2018).

Tanulmányunk a Comparative research on the executive triangle nemzetközi kutatócsoport keretében végzett kutatás első eredményeit mutatja be. A kutatás célja a közigazgatás és a politika közötti kapcsolat vizsgálata a minisztériumi közigazgatásban. Az adatbázis különlegessége, hogy a miniszterek és államtitkárok mellett vizsgálja a politikai tanácsadókat is, akikre vonatkozóan Magyarországon eddig kevés empirikus adat állt rendelkezésünkre. Ezen kívül az adatbázis nem csak a magyar eset leírására alkalmas, hanem összehasonlító országtanulmányokra is lehetőséget ad, tekintve, hogy több mint 40 ország adatait gyűjtöttük össze egy meghatározott időpontban, 2024. július 1-én.

Előadásunk a COREX WG2 adatbázisból a karrierutakat vizsgáló magyar adatokat kívánja elemezni, kiegészítve néhány összehasonlító adattal. Bemutatjuk a minisztériumi politikai és szakmai vezetők, valamint a politikai tanácsadói kör tagjait, jellemző

közigazgatási karrierútjukat, és ezek alapján meghatározzuk az átpolitizáltság hazai szintjét, összehasonlítva a nemzetközi adatokkal.

Az eredmények azt mutatják, hogy bár a magyar közigazgatás politizált, a magas rangú köztisztviselők karrierje általában inkább a közhivatalokhoz, mint a politikai pártokhoz kötődik. Míg a minisztériumok magas rangú tisztviselőit általában a közhivatalokból rekrutálódtnak, sokan közülük 2010 után kezdték meg pályafutásukat, ami arra utal, hogy kinevezésüknél a lojalitás is szerepet játszik.

Mindörökké veszélyhelyzet? A háborús veszélyhelyzet meghosszabbításáról szóló országgyűlési viták argumentatív diskurzus-elemzése

Horváth Attila

Nemzeti Közzolgálati Egyetem
(HorvathAttila@uni-nke.hu)

Pál Gábor

Nemzeti Közzolgálati Egyetem
(Pal.Gabor@uni-nke.hu)

Az orosz–ukrán háború miatt a Kormány első alkalommal 2022. májusban hirdetett veszélyhelyzetet, amelyet – az Országgyűlés felhatalmazásai alapján – immár hét alkalommal hosszabbított meg. A rendkívüli állapotokkal (különleges jogrendekkel) kapcsolatos szakirodalom és a különböző nemzetközi fórumok (Velencei Bizottság, EBESZ) egyaránt azon az állásponton vannak, hogy egyrészt a kivételes helyzeteket a lehető legrövidebb ideig szabad fenntartani, másrészt pedig minél hosszabb ideig tartanak ezek, annál alaposabban kell megindokolni, hogy miért nem lehetséges a normál jogrendhez való visszatérés.

Előadásunkban azt a kérdést járjuk körül, hogy a kormányzat mivel indokolja a háborús veszélyhelyzet újabb és újabb meghosszabbítását. A felhatalmazó törvények indokolását és preambulumait vizsgálva egyrészt az rajzolódik ki, hogy a jogalkotó meglehetősen sematikus magyarázatot ad a veszélyhelyzet meghosszabbításának szükségességével kapcsolatban. Másrészt az is világossá vált, hogy az indokolások (és a preambulumok) szövege évről évre erős átfedést mutat egymással, azt sugallva, hogy a veszélyhelyzet kihirdetésére okot adó körülmények évek óta változatlanok.

Mivel az indokolások és a preambulumok vizsgálata nem ad kielégítő választ a kutatási kérdéseinkre, a meghosszabbításra felhatalmazást adó törvények általános vitáját is elemzés alá vontuk. A nyilvános igazolás modellje alapján az országgyűlési vita szerepét úgy értelmeztük, mint a politikai döntések megalapozottságával kapcsolatos többszereplős, konfliktusos/kompetitív, a politikai közösség egésze számára tájékoztatást nyújtó érvelési procedúrát. A vizsgálat forrásbázisát a felhatalmazó törvények általános vitáin elhangzott 72 felszólalás képezte, elemzési egységként pedig az érvek szolgáltak. A vizsgálat módszerét a rekonstruktív / moduláris érvelés-elemzés és az argumentatív diskurzus-analízis (ADA) ötvözetéből kialakított egyedi metódus adta, amellyel összesen 27 támogató érvet tudtunk azonosítani. Összességében megállapítható, hogy a támogató érvek nagy része a szükségesség–arányosság–jogszerűség szempontjai mentén értelmezhető. Azonban az elemzés során az is nyilvánvalóvá vált, hogy az – elvileg, modell-szerűen – kizárólag az intézkedés igazolására szolgáló premissza-konklúzió szerkezeteket

a kormányoldal megszólalói a vita kereteit tendenciózusan szűkítő, az ellenérvek, sőt az ellenfelek deligitimálását célzó diszkurzív stratégiák eszközeiként is alkalmazták. Az elemzés második szintjét tehát ezen stratégiák (jogiasítás/depolitizálás, biztonságiasítás, közérdekűségre hivatkozás) feltárása képezi.

Az ellenzéki bizottsági elnökök szerepe a parlamenti napirend alakításában

Molnár Csaba

ELTE TK PTI; BCE

(molnar.csaba@tk.hu)

A parlamenti bizottságok jelentős szerepet játszanak a törvényhozási folyamatban. Ugyanakkor elsősorban az európai parlamentáris rendszerekben ez a szerep jórészt formális, mivel a bizottsági tagságok többségét az elnök pártállásától függetlenül kormánypárti képviselők alkotják. Ennek ellenére a legtöbb országban legalább néhány törvényhozási bizottságot ellenzéki képviselők vezetnek. Tanulmányunkban a kormánypártok dominanciája és egy ellenzéki párt képviselőjének vezetése közt feszülő ellentétre összpontosítunk. Kutatási kérdésünk az, hogy milyen hatással vannak az ellenzéki bizottsági elnökök a törvényhozási munkára. Azt vizsgáljuk, a bizottsági elnökök az ellenzéki pártok hatékony eszközei-e a kormányzati napirend befolyásolásának a bizottságaikhoz tartozó közpolitikai területeken. Azt is megvizsgáljuk, a bizottsági elnökök az ellenzék hatékony eszközei-e a törvényalkotás folyamata vizsgálatának. Ennek érdekében megvizsgáljuk, mennyiben tér el az ellenzék parlamenti napirendre gyakorolt hatására képviselőik által elnökölt bizottságok területén a többi közpolitikai területtől, valamint hogy bizottsági elnökségeik milyen hatással vannak törvényjavaslataik sikerére. Ehhez a Visegrádi Négyek 1990 és 2023 közötti parlamenti munkáját tekintjük át.

Önkormányzati és országgyűlési választások összefüggései - polgármesterek és országgyűlési kerületi képviselők között - 1994-2026

Bódi Ferenc

ELTE TK PTI

(bodi.ferenc@tk.hu)

Bódi Dániel

Miskolci Egyetem Hantos Elemér Gazdálkodás- és Regionális Tudományi Doktori Iskola

(bodidaniel90@gmail.com)

Az önkormányzati és parlamenti választások eredményeit általában külön-külön értékelik. Az első esetben az ország területének több mint háromezer mozaikjában lezajlott választások összegzése is már önmagában jelentős kihívás, miután Magyarország település szerkezetét leköveti helyi települési önkormányzati rendszere, ebből következően a választási rendszere is fragmentált. A második esetben a választás egy

úgynevezett vegyesrendszerben történik, amely az egyéni országgyűlési választókerületekre épül, s ezen felül egy arányosválasztási rendszert is alkalmaz, amelyben a pártok állítanak listát. A két választás 2014-ig ugyanazon években történt, majd ezt követően a mandátumok időtartama, s ebből következően a választások időpontja is más-más évekre tevődött. Mind két választás esetében a választás rendje követi a települések határait, ettől eltérő azon országgyűlési kerületek, amelyek nagyobb városokat osztanak meg, s esetenként szomszédos kisebb községeket foglalnak magukban. Az előadás egy olyan kísérletet mutat be, amelyben a helyi politikai tényezők és az országos politika választás között keres kapcsolatot. A két eseménytér két kiemelt szereplőjét vesszük vizsgálatunk alá, egyik a polgármesterválasztások kimenete, abból a szemszögből, hogy a megválasztott személynek milyen volt a párt támogatottsága, a másik az egyéni választókerületben megválasztott parlamenti képviselő milyen párt szín(ek)ben indult. A polgármester eredményességét segíti-e az parlamenti képviselő, vagy épp akadályozza, azzal, ha azonos vagy épp ellenzéki a helyi politika elsőszámú szereplőjével szemben? Egy demokratikus politikában, s annak térben leképződött viszonyaiban természetes a plurális megosztottság, s inkább dominál a politikus egyéni teljesítménye, emberi karaktere. Ellenben egy antidemokratikus kultúrában a terek leuralása a jellemző, amely akadályozza a helyi politikai szereplők eltérését a centrális politikai erőterétől. 1994-től a legutóbbi választásokig (2024, 2026) kilenc olyan választás volt, amely térben és időben lokális és centrális politikai erőterek ilyen irányú összevetésére ad alkalmat a választási adatok térstatisztikai összevetésével.

Kampány és kommunikáció I.
(A/5 épület 207. terem)

Digitális blöff vs. digitális honfoglalás: Kampány a digitális térben 2026

Bene Márton

ELTE TK; ELTE ÁJTK

(Bene.Marton@tk.hu)

Az előadás a 2026 kampány digitális aspektusait tekinti át elsődlegesen arra fókuszálva, hogy a különböző színtereken mekkora láthatóságra és hatásra tudtak szert tenni az egyes politikai blokkok. A korábbi választásokra fókuszáló elemzéseinkhez (Bene, 2020; Bene & Farkas, 2018, 2022) hasonlóan ezt először a politikai szereplők és médiatermékek többplatformos tevékenységének főbb mutatóinak áttekintésével végzem el, ezúttal azonban a hagyományos – de egyre erőteljesebben manipulált – reakciószámok mellett a posztok láthatósági számairól is lesznek adatok. Mivel a láthatóságon kívül a többi dimenziót a korábbi kampányokban is vizsgáltuk, itt a megelőző választásokkal való összevetésre is lehetőség nyílik. Másodsor, ezúttal kérdőíves adatfelvétellel is sor került a választási kampányban, így az erőviszonyokat a választói érzékelés és önbevallásos aktivitás szintjén is vizsgálni fogom. Ráadásul ez a módszer lehetővé teszi, hogy a kampány közösségi média innovációinak, a Digitális Polgári Köröknek, a Harcosok Klubjának és a Tisza Szigeteknek a digitális szférában betöltött jelentőségét is felmérjem. Harmadsor, egy kutatási célokra kalibrált profilokon végzett adatgyűjtésnek

köszönhetően az egyes platformok ajánlási rendszereiből kirajzolódó erőviszonyok felmérésére is lehetőség nyílik, amire azért is nagy szükség van, mert a 2022-es kampány óta lezajlott „tiktokizáció” (lásd, Gerbaudo, 2024) minden platformon felerősítette az ajánlási rendszerek szerepét.

Állampolgári tájékozódás és politikai tartalomkitettség a közösségi médiában

Burai Krisztina

ELTE TK PTI

(Burai.Krisztina@tk.hu)

Napjainkra a közösségi média a politikai tájékozódás egyik legfontosabb platformjává vált (Newman et al., 2025). A közösségi oldalakon a felhasználók a tartalmak széles köréhez férnek hozzá, saját tartalmat tehetnek közzé, és reakcióikkal visszajelzést adhatnak a különböző bejegyzésekre. Azt azonban, hogy az elérhető tartalmak közül melyek jelennek meg a felhasználók hírfolyamában, a digitális információáramlásban részt vevő szereplők együttesen alakítják. Ezek egyike az algoritmikus szelekciós rendszer, amely számos különböző szempontot figyelembe véve válogatja ki és jeleníti meg a felhasználók számára leginkább érdekesnek ítélt tartalmakat. A felhasználók aktivitásukkal explicit (követés, kedvelés, hozzászólás, megosztás, leiratkozás, törlés) és implicit (bejegyzéseken való elidőzés) jeleket küldenek az algoritmusnak, ezáltal az állampolgári online aktivitás hatással lehet a jövőbeli tartalomkitettségre (Thorson, 2020), mindez tovább növelheti a politikai tájékozottságban, érdeklődésben egyébként is meglévő különbségeket. Fontos kérdés tehát, hogy a felhasználók milyen módon lépnek interakcióba a politikai tartalmakkal a közösségi médiában, és milyen mértékben találkoznak ilyen típusú tartalmakkal a hírfolyamukban. Jelen kutatás egy, a 2026-os országgyűlési választási kampány idején, 1000 fős mintán végzett online kérdőíves felmérés adatai alapján vizsgálja a különböző politikai tartalmakra adott pozitív és negatív hírvonalszerkesztési gyakorlatok használatát, továbbá azt, hogy a felhasználók saját megítélésük szerint milyen gyakran találkoznak különböző típusú politikai bejegyzésekkel a közösségi médiában.

Polifón politikai diskurzus Magyarországon. Kísérlet egy új fogalom meghatározására

Dudlák Tamás

EDUC PTE

(dudlaktamas@gmail.com)

A hibrid rezsimekben a kormánypártok domináns médiapozíciója lehetővé teszi, hogy anyagi erő-források révén diszkurzív szereplők széles körű koalícióját állítsák politikai szolgálatukba. Az elő-adás célja az úgynevezett polifón politikai diskurzus (PPD) fogalmi meghatározása és annak elem-zése, miként alkalmazta ezt a kommunikációs stratégiát a Fidesz, különös tekintettel az Ukrajnával kapcsolatosan 2022-től kezdve kibontakozó,

több szinten zajló diskurzusra. A PPD működési mechanizmusainak empirikus igazolását Orbán Viktor Ukrajnával kapcsolatos megnyilvánulásai mellett meghatározó kormányzati szereplők megszólalásaira, a kormánypárti médiatartalmakra és politikai influenszerek véleményeire támaszkodva végzem. A PPD definíció szerint (Dudlák, 2025) olyan központilag irányított kommunikációs stratégiaként értelmezhető, amelyben különböző hangvételi vélemények – bár stílusukban (keménységükben) és tartalmukban (intellektuális mélységükben) eltérnek – valamilyen átfogó, központi narratívához igazodnak. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a magyar kormány és a kormányhoz kapcsolódó diszkurzív szereplők különböző szintjei ugyanarra a kérdésre az egyes közönségek számára eltérő válaszokat fogalmaznak meg. A PPD esetében a nézőpontok sokfélesége mint „egység a sokszínűségben” jelenik meg, ahol a különféle perspektívák mélységet adnak a központi narratívának. Ez azt jelenti, hogy az egyes diszkurzív szereplők ugyanazt a „dallamot játsszák” (közös üzenet, fő narratív szál), de egyéni hangjuk (személyes kifejezőmódjuk) eltér, és új árnyalatokat (nézőpontokat, hangsúlyokat) tesznek a közbeszéd részévé.

Az elemzés rámutat arra, hogy a magyar kormány a médiadominanciájának csúcspontján (2022–2024) többszintű kommunikációs rendszert hozott létre, valamint a radikális üzenetek közvetítését különféle kormánypárti médiaplatformokra, agytrösztökre és influenszerekre bízta. Ez a fajta ki-szervezés lehetővé teszi olyan szélsőséges nézőpontok kialakítását is, amelyek a későbbi hivatalos kommunikációt készíthetik elő. Emellett a közéleti vitákban megjelenő differenciált nézőpontok a társadalmi reakciók mérésében is kulcsszerepet játszanak. A különböző üzenetek és kommunikációs stílusok egyidejű alkalmazása révén a kormány hatékonyabban képes érzékelni a választói preferenciákat, valamint tesztelni a társadalom fogékonyságát az egyes politikai törekvések iránt. A PPD működtetése során a központi diszkurzív szereplő (Orbán Viktor) felelős a metanarratíva kialakításáért és fenntartásáért. Ez a szereplő visszhangozza a korábban már előkészített nézőpon-tokat és az adott közönség és az aktuális helyzet függvényében változtatja a hangsúlyokat az adott kérdés megközelítési lehetőségei között. Más kormányzati vagy kormányközeli diszkurzív szereplők nemcsak a metanarratívához kapcsolják saját értelmezéseiket, hanem alternatív olvasatokat is megnyitnak a befogadók számára. A szélsőséges vélemények egyúttal a „politikai centrum” határa-it szélesítik, és lehetővé teszik a központi diszkurzív szereplő számára, hogy az (viszonylagos) mérsékelt pozíciót foglaljon el és távol tartsa magát a szélsőséges nézetektől. A PPD mint fogalom elméleti jelentősége abban áll, hogy egyszerre ragadja meg a kortárs média-térben jelen lévő koherencia és heterogenitás jelenségét. Emellett a PPD keretrendszerének alkalmazása jól példázza azt a többszintű kommunikációt, amely az ukrajnai háborút követően jellemzi a magyar politikai mezőt. Ez a fogalmi ismertetés és a fogalom empirikus alkalmazhatóságának igazolása további összehasonlító vizsgálatokra ösztönöz, amelyek során a centralizált médiarend-szerek és az információs autokráciák modern kommunikációs stratégiáinak jobb megértése válik lehetővé.

Manipuláció, deliberáció vagy stratégiai meggyőzés? Egy hibridrezsím argumentatív stílusa

Juhász Vanessza

ELTE TK PTI

(juhasz.vanessza@tk.hu)

A politika egy argumentatív műfaj: ha egy politikus a nyilvánosság előtt állításait, cselekedeteit, döntéseit igazolni kényszerül, akkor minden esetben valamilyen minőségű érvelés történik (Fairclough & Fairclough, 2011). A közösségi oldalak napjainkra a politikai kommunikáció központi elemeivé váltak, ám az ott elhangzó érvek minősége és a platformokon folytatott argumentáció műfaji sajátosságai nem tisztázottak, azonban jelentős hatást gyakorolhatnak a választói tudatosságra és a közbeszéd normatív minőségére. Jelen kutatás a magyarországi volt és jelenlegi országgyűlési képviselők Facebook-bejegyzéseiben felbukkanó érvek minőségét vizsgálja 11 éves távlatból (N=3300). Ennek során nagymintás tartalomelemzéssel kerültek azonosításra a bejegyzésekben a választók meggyőzésére szolgáló úgynevezett érvelési sémák, valamint manipulatív, vagy félrevezető eszközök, vagyis érvelési hibák, más néven fallációk (Walton és mstai. 2008), illetve az érvelés során használt egyes bizonyítékkategóriák.

Az eredményekből tisztán látszik, hogy a közösségi média elitdiskurzus nem csupán az álhírek, vagy a mesterséges intelligencia által kreált tartalmakból kifolyólag, de az érvelésben használt megtévesztő eszközök miatt is egyre manipulatívabbá vált az elmúlt 11 évben. A fallációk használata ráadásul kifejezetten az önmagukat jobboldaliként definiáló politikai erőknél volt feltűnően nagy számban jelen. Ezzel szemben a meggyőzésre szolgáló érvelési sémák fokozatos csökkenést mutatnak a vizsgált bejegyzésekben, az érveket kísérő, erős bizonyítékok pedig kifejezetten alacsony számban fordultak elő a posztokban. A kutatás arra is rámutat, hogy az olyan politikai témákban, mint például a háború, a migráció, vagy az LMBTQ, kifejezetten magas a manipulatív érvek aránya.

Heterogenitás vs. homogenitás: Erkölcs- és értékkommunikáció Magyar Péter és Orbán Viktor 2026-os Facebook-kampányában

Újvári Péter Ádám

BCE Szociológia és Kommunikációtudomány Doktori Iskola

(peter.ujvari@stud.uni-corvinus.hu)

A 2026-os országgyűlési választásig vezető kampány alapvetően alakította át a magyar pártrendszert és politikai kommunikációt. A Tisza Pártot kétharmados parlamenti többséghez juttató heterogén választói koalíció (Kovalcsik, 2026) kialakulásával párhuzamosan Magyar Péter a korábbi diszkurzív táborokon átívelő morális keretrendszerekre építette kommunikációját (Benedek, 2026). Ezzel szemben Orbán Viktor szűkebb, előíró keretrendszerben, elsősorban a biztonság és konformitás értékeire fókuszált. Az előadás az előíró kommunikatív aktusok polarizációs és repolarizációs kísérleteinek kvantitatív mérésére alkalmas elméleti és módszertani keretet vázol fel. A vizsgálat arra irányul, hogy a szereplők milyen módon kommunikálnak az erkölcsről – mi helyes/helytelen (Graham és mtsai., 2013) – és az értékekről – mi fontos (Schwartz, 2012). A kutatásban standardizált manuális tartalomelemzéssel vizsgáltam Magyar Péter és

Orbán Viktor Facebook-kommunikációját a 2026-os választás előtti időszakban (március 12 – április 12). A kezdeti mintában a 100 legtöbbször megosztott poszt szerepel (NMP=51, NOV=49) a teljes, 428 posztból álló korpuszból.

Az előzetes eredmények megerősítik és a Schwartz-féle értékelméssel kiegészítik a korábbi (2022, 2024) kampányok MFT-alapú eredményeit (Újvári, 2026). Míg korábban a kormányoldalt az összekötő (binding) alapok dominanciája, az ellenzék pedig ezek kerülése jellemezte, Magyar Péter stratégiája a „morális szintézisre” épült. Posztjaiban gyakori a több morális alap együttes használata: a morális tartalmú posztok 22,5%-ában legalább három, 12,5%-ában legalább négy alap jelenik meg (Orbánnál: 10,5% és 2,6%). Magyaránál a legalább egy morális alapot tartalmazó posztoknál (N=40; 78,4%) a két domináns alap a méltányosság (70%) és a hűség (60%) volt. Ez a morális dimenzió hangsúlyát jelzi, ugyanakkor nem egyetlen alap dominanciáján, hanem azok kombinációján keresztül: az individualizáló és az összekötő alapok együttes használata a morális heterogenitást tükrözi. Orbánnál ezzel szemben a morális dimenzió háttérbe szorul: a 49 posztból csupán 20 (40,8%) tartalmazott bármilyen morális alapot. Kommunikációja elsősorban nem a „mi helyes/helytelen?”, hanem a „mi fontos?” kérdés mentén szerveződik. A domináns értékcsoport a megőrzés (conservation): 23 posztban (46,9%) jelenik meg, ezen belül a biztonság (38,8%, ld. „a Fidesz a biztos választás”) és a konformitás (24,5%) kiemelkedő. Az eredmények alapján két eltérő kommunikációs logika rajzolódik ki: Magyar Péter a morális alapok kombinálásával heterogén koalíciót céloz, míg Orbán Viktor a megőrzés értékeire építve stabil, homogénebb táborra erősít. A kampány így eltérő morális és érték-kommunikációs stratégiák versenyeként értelmezhető.

11.30 – 13:00 Ebédszünet

Ebéd az egyetemi menzán

13:00 – 13:45 Megnyitó, köszöntők

A Kolnai-díj átadása és a díjazott előadása
(A/5 épület 204. terem)

13:45 – 14:30 Plenáris előadás

Tóka Gábor (kutatóprofesszor, CEU Blinken OSA Archívum, Budapest): Választás 2026: mi történt és merre tovább?
(A/5 épület 204. terem)

14:30 – 14:45 Kávészünet

15:00 – 16:30 Szekciók

Kampány és kommunikáció II.
(A/5 épület 207. terem)

Választások és külső események hatása a politikai hírfogyasztási szokásokra

Kmetty Zoltán

ELTE TK & ELTE TÁTK, Szociológia Intézet
(Kmetty.Zoltan@tk.hu)

Bata Emese

ELTE TK

Stefkovics Ádám

ELTE TK & Századvég
(stefkovics.adam@szazadveg.hu)

Váradi Bendegúz

ELTE TK; ELTE TÁTK Interdiszciplináris Doktori Iskola
(varadi.bendeguz@tk.elte.hu)

Parragi Petra

ELTE TK

Az elmúlt évtizedben megfigyelhető volt egy folyamatos eltolódás a hírfogyasztásban az online tartalmak irányába. A hagyományos tömegmédiá gyengülésével és az online tartalomgyártók szerepének felértékelődésével a tájékozódás fragmentálódott, ami a pártosabb oldalak térnyeréséhez vezetett. Ez a folyamat erősítheti a polarizációt és visszhangszobák kialakulásához vezethet, mivel az egyének hajlamosak a politikai attitűdjeiknek megfelelő forrásokat választani a tájékozódáshoz. Míg a korábbi kutatások a hírfogyasztás polarizáltsága kapcsán többnyire rövid időszakokat vagy egy-egy eseményt vizsgáltak, a kutatásunk egy egyedülálló, longitudinális adatkészlet segítségével elemzi a politikai hírfogyasztás hosszú távú dinamikáját a választások és külső események tükrében. A kutatás 2023 tavaszán zajlott Magyarországon, egy nem, kor és régió szerint reprezentatív, 755 fős internetező mintán. Az adatfelvétel során a résztvevők egy kérdőív kitöltése mellett megosztották a böngészési előzményeiket. Ez 2018 és 2023 közötti mintegy 4,9 millió oldalmegtekintést jelentett. Az adatfeldolgozás első lépésében azonosítottuk a hírportálokat, majd a forrásokat kormánypárti, kormányellenes és semleges kategóriákba soroltuk. A politikai és nem politikai hírek elkülönítésére egy nagy nyelvi modellt trénelünk (F1 érték: 0.9).

Az összes vizsgált oldalmegtekintés 6,4 százaléka volt híroldal, és mintegy 2 százaléka volt a politikai hírek aránya. A hírfogyasztásban három kiugró csúcsidezőszakot azonosítottuk: a 2018-as választásokat, a 2020-as COVID-19 lezárások kezdetét, a 2022-es választásokat és az orosz-ukrán háború kitörését (ábra 1). A választási és turbulens időszakokban megnőtt a hírek, különösen a politikai hírek iránti kereslet. Míg az általános híroldalak látogatottsága összességében az ellenzéki (kormányellenes) oldalak felé billent (47% vs. 40%), addig a szigorúan vett politikai hírek fogyasztása kiegyenlítettebb (40% vs. 40%)

volt. A híroldalakra aggregált polarizációs indexünk alapján a vizsgált időszakban nem nőtt a polarizáció, és a választások és kiemelt események idején sem volt szignifikánsan magasabb az értéke, bár a politikai hírek olvasása önmagában polarizáltabb volt az általános hírekénél (ábra 2). Egyéni szinten a válaszadók hírfogyasztása kiegyensúlyozott volt, és csak egy kis részük mutatott szélsőséges ($\pm 0,5$ feletti) hírfogyasztási mintákat (ábra 3). Az egyéni szintű elemzések pedig megerősítették, hogy a választási és turbulens események nem jártak polarizáltabb tartalomfogyasztással (ábra 4). Az eredményeink megerősítik, hogy a legtöbb ember vegyesen fogyaszt politikai híreket, és a magyarországi hírfogyasztási nem polarizálódott 2018 és 2023 között sem aggregált, sem egyéni szinten. Bár a választási időszakokban kismértékben nőtt a különbség a kormánypárti és ellenzéki szavazók hírfogyasztási mintája között, erős időbeli eltolódások nem voltak megfigyelhetők. A kutatásunk rávilágít arra, hogy a hírfogyasztási szokások pontos megértéséhez elengedhetetlen a hosszú távú, longitudinális adatok elemzése.

Instrumentalizált szakralitás: A gyermekvédelem Orbán Viktor és Magyar Péter kommunikációjában

Kövesdi Veronika

ELTE TK Politikatudományi Intézet; ELTE Média és Kommunikáció Tanszék
(Kovesdi.Veronika@tk.hu)

A gyermekek védelme a késő modern nyugati társadalmakban az egyik legstabilabb szakrális formává vált: olyan abszolút, alacsony reflexitással bíró érték, amely megkérdőjelezhetetlen és amelynek megsértése kivételes társadalmi reakciót von maga után (Lynch, 2012). Philippe Ariès klasszikus munkája (1960) rámutat, hogy a gyermekkor mint elkülönített, védendő életszakasz csak a 17–19. század folyamán vált kulturális normává a nyugati társadalmakban. Jelen tanulmány azt vizsgálja, hogyan instrumentalizálja ezt a szakrális formát a magyar politikai kommunikáció két vezető aktorának diskurzusa. Az elemzés Gordon Lynch szakrális mint kommunikatív struktúra (2012, 2014) modelljének nyolc dimenziós kiterjesztését alkalmazza, és többek között Haidt (2012) morális alap elméletét beemelve mutat rá a szakralizáció és deszakralizáció dinamikáira is.

Politikai tartalomfogyasztás és polarizáció a TikTokon a 2026-os országgyűlési választás idején

Stefkovics Ádám

ELTE TK & Századvég
(stefkovics.adam@szazadveg.hu)

Kmetty Zoltán

ELTE TK & ELTE TÁTK, Szociológia Intézet
(Kmetty.Zoltan@tk.hu)

A közösségi média mára a politikai kommunikáció és kampányok központi terepévé vált. A platformok közül a TikTok mára Magyarországon is egyre fontosabb szerepet tölt

be, különösen a fiatalabb korosztályok elérésében és mobilizálásában. A platform nemcsak alternatív hírfogyasztási csatornaként működik, hanem az algoritmikus tartalomajánlás révén személyre szabott politikai információs környezetet hoz létre, amelyben a politikai tartalom aránya a kampányidőszak közeledtével növekszik. Ugyanakkor az ilyen, preferenciákhoz igazodó tartalomeloszlás hozzájárulhat a politikai vélemények megerősítéséhez és a polarizáció erősödéséhez, még akkor is, ha a politikai tartalom összességében kisebbséget alkot a felhasználói feedekben. Kutatásunk elsőként vizsgálja Magyarországon a TikTok felhasználóinak politikai tartalomfogyasztását. Egy adatdonációs kutatást végzünk a 2026-os országgyűlési választás idején, amelyben egy német kutatás mintájára, több médiapartnerrel együttműködve toborzunk TikTok felhasználókat. A résztvevőket arra kérjük, hogy töltsenek ki egy rövid kérdőívet, majd néhány lépésben töltsék le és osszák meg velünk megtekintési előzményeiket kutatási célokra. A projekt citizen science megközelítésre épül, így a résztvevők egy automatikusan generált, személyre szabott visszajelzést kapnak saját TikTok-használatukról és hírfogyasztásukról, miközben az adatkezelés teljes mértékben anonim, GDPR-kompatibilis, és a feldolgozás lokálisan történik. A kutatás egy előzetesen regisztrált kísérletet is tartalmaz, amelyben a résztvevők egy csoportja AI chatbot-alapú támogatást kap az adatok feltöltéséhez, míg egy másik csoportja szöveges útmutatást. Az előadás a vizsgálat első eredményeit mutatja be.

A „retorikai környezet” fogalma felé. Trump tweetjeinek retorikai elemzése

Szilágyi-Gál Mihály

ELTE BTK

[\(szilagyi-gal.mihaly@btk.elte.hu\)](mailto:szilagyi-gal.mihaly@btk.elte.hu)

Ráti József

ELTE GTK

Az előadás tárgya egyes retorikai panelek (szlogenek, mondatok, megnevezések) alakulásának vizsgálata Donald Trump tweetjeiben, első elnöksége idején, ellenzéki korszaka alatt, második elnökségét megelőző kampányában és második elnöksége alatt, 2024-ig bezárólag. Az elemzés felöleli mintegy 57 ezer tweet támogatásainak (like-jait), megosztásainak és újra posztolásainak mintázatait. A cél egyes retorikai elemek evolúciójának nyomon követése konkrét események és politikai célkitűzések közzétételével, illetve kormányzati vagy ellenzéki akciók alkalmából. Az a fő állításunk, hogy az egyes szlogenek, mondatok, megnevezések, együttesen alkotnak egy „retorikai környezetet”, amely eleve előkészíti ezeknek és hozzájuk hasonló jelentésű paneleknek a normálisként való széleskörű elfogadását és támogatását. Az empirikus adatelemzésen túl az elméleti célkitűzés tehát annak megértése, hogy ez a retorikai környezet miként épül fel és működik tovább, régi és új panelek befogadásával. Megfigyelésünk szerint a retorikai környezet egy állandó normatív forrás, amely alkalmas különféle mozgósítások előkészítésére, mert politikai tartalmi összhangban vannak a retorikai környezet által hordozott panelek jelentéseivel. A „retorikai környezet” ennek megfelelően egy állandósult diszkurzív csomagnak tekinthető, amelyből kivehetőek és bele is helyezhetőek panelek, úgy, hogy közben a retorikai környezet (a diszkurzív csomag) megmarad.

Reményeink szerint eredményeink és a „retorikai környezet” fogalma más országok politikai történéseire is alkalmazhatóak lehetnek.

Megelevenedő ellenségképek – Az MI szerepe a narratívaalkotásban a 2026-os választási kampányban

Szabó Palócz Orsolya

SZTE ÁJTK

(szabopalocz@polit.u-szeged.hu)

Az előadás azt vizsgálja, hogy a 2026-os országgyűlési választási kampányban a mesterséges intelligencia miként vált a politikai narratívaalkotás, azon belül is az ellenségképző kampánystratégiák egyik új eszközévé. A kampánykommunikáció platformizált és algoritmikusan szervezett közegében az MI nem pusztán technikai segédeszközként jelent meg, hanem a politikai üzenetek gyors variálását, az ellenségképek vizuális és nyelvi intenzifikálását, valamint az identitásalapú polarizáció megerősítését szolgáló narratív erőforrásként is. Az elemzés alapfeltevése szerint az MI-alapú tartalomelőállítás és -terjesztés az ellenségképző logikák hatékonyságát elsősorban a kampányüzenetek sűrítésén, emocionalizálásán és ismételhetőségének növelésén keresztül fokozta, miközben hozzájárult a politikai valóság versengő konstrukcióinak további fragmentálódásához. A diskurzuselemzés a kampány során megjelenő beszédeket, közösségimédia-tartalmakat, rövid videós formátumokat és vizuális kampányanyagokat vizsgálja, külön figyelemmel azokra a narratív megoldásokra, amelyek a politikai ellenfelet morális, kulturális vagy egzisztenciális fenyegetésként konstruálták meg. A vizsgálat ugyanakkor amellett érvel, hogy az MI-közvetített ellenségképzés politikai hatékonysága nem tekinthető korlátatlannak, s a korábban működő antagonisztikus kampánylogikák ezúttal nem voltak maradéktalanul képesek strukturálni a választói percepciókat és politikai lojalításokat.

Választásszociológia és politikai magatartás II.

(A/5 épület 203. terem)

Affektív polarizáció és pártos érzelmek: komparatív eredmények öt többpárti demokráciából

Boda Zsolt

ELTE TK

(boda.zsolt@tk.hu)

Plesz Bendegúz

ELTE TK

(plesz.bendeguz@tk.hu)

Mabelle Kretchner

Az érzelmi vagy affektív polarizációval (AP) kapcsolatos kutatások azt mutatják, hogy az állampolgárok ideológiai ellenfeleik iránti érzései hűvösebbé váltak, míg a saját csoportjuk iránti pozitív érzelmeik erősödtek, bár ebben országonként és a politikai célpontok – például a pártok és a választók – tekintetében eltérések tapasztalhatók. Ugyanakkor még mindig keveset tudunk arról, hogy ezek a változó érzések valójában mit jelentenek. Ez a korlát abból fakad, hogy a kutatások az általános pozitív és negatív attitűdök skálájával mérnek, és ritkán vizsgálják az egyes érzelmeket, amelyek pedig – mint például a harag, a gyűlölet és a csalódás – eltérő értékeléseket implikálnak és eltérő viselkedési következményekkel járnak.

Tanulmányunk az affektív megosztottság érzelmi alapjainak első összehasonlító feltérképezését nyújtja. Ehhez öt többpárti demokráciában – Németországban, Magyarországon, Lengyelországban, Olaszországban és Izraelben – mérjük fel az AP-szinteket, valamint hat különálló pozitív és negatív érzelmet (düh, félelem, gyűlölet, csalódás, büszkeség és hála) vizsgáltunk több célcsoport (azaz pártok, szavazók és blokkok) iránt. Ezen túlmenően a tanulmány az érzelmi mintázatok és a közpolitikai preferenciák és a politikai ellenfelekkel szembeni intolerancia közötti kapcsolatot is vizsgálja, tisztázva, hogy a különböző érzelmek hogyan kapcsolódnak a politikai és társadalmi következményekhez.

Töredezett európai közvélemény? A fragmentáció mérése és következményei a demokratikus képviseletre

Plesz Bendegúz

ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont, Politikatudományi Kutatóintézet; ELTE Politikatudományi Intézet
(plesz.bendeguz@tk.hu)

Válságban van-e a demokrácia, vagy csupán az elméleteink maradtak le a politikai valóság mögött? A tanulmány azt vizsgálja, hogy a közvéleményben megjelenő értékelések fragmentálódása miként jelenthet kihívást a demokratikus képviselet számára Európában. A European Social Survey mind a tizenegy megjelent hullámára (2002–2024) támaszkodva elemzi a politikai és intézményi elégedettség, valamint a bizalom kulcsfontosságú mutatóit, olyan eloszlásérzékeny mérőszámok segítségével, mint a variancia, a szórás és a csúcsosság.

Az elemzés első része az országokon belüli véleményoszóródás hosszú távú alakulását tárja fel. Ország fix hatásokat alkalmazó modellek segítségével kimutatja, hogy több alapvető területen idővel növekvő heterogenitás figyelhető meg, mindenekelőtt a demokráciával, a gazdasággal és a kormánnyal való elégedettség, valamint a pártokba és politikusokba vetett bizalom esetében. Ugyanakkor a csúcsosságra vonatkozó eredmények arra utalnak, hogy a konszenzus nem bomlott fel. Még ott is, ahol a vélemények szórtabbá váltak, az állampolgárok továbbra is osztoznak egy közös értékelési keretben a kulcsfontosságú politikai kérdések kapcsán, ahelyett hogy egymástól elszigetelt, párhuzamos valóságokban élnének.

Erre a leíró-feltáró szakaszra építve a tanulmány azt is vizsgálja, hogy az értékelések nagyobb fokú fragmentáltsága együtt jár-e a demokratikus elszámoltathatóság

gyengülésével és a képviselet minőségének romlásával makró (ország-év) szinten. Az eredmények szoros negatív kapcsolatot mutatnak: ahol nagyobb az állampolgári értékelések varianciája, ott gyengébb a demokratikus elszámoltathatóság. A kutatás tehát nem pusztán leíró jelenségként kezeli a vélemények szóródását, hanem olyan lehetséges strukturális feltételként konceptualizálja, amely módosíthatja a képviseleti demokrácia információs környezetét. A tanulmány új mérési módot kínál a fragmentáció megragadására, és hozzájárul a demokratikus elszámoltathatóságról és képviseletről szóló vitákhoz azáltal, hogy összekapcsolja a közvélemény eloszlási sajátosságait a demokratikus rendszerek működésével.

Politikai vagy társadalmi sorting? Az identitásprofilok hatása az orosz-ukrán háborúval kapcsolatos preferenciákra

Patkós Veronika

ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont, Politikatudományi Kutatóintézet; ELTE Politikatudományi Intézet
(patkos.veronika@tk.hu)

Plesz Bendegúz

ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont, Politikatudományi Kutatóintézet; ELTE Politikatudományi Intézet
(plesz.bendeguz@tk.hu)

A tanulmány azt vizsgálja, miként strukturálják a társadalmi és politikai identitások a magyar választók vélekedéseit az orosz-ukrán háborúval kapcsolatban. Egy országos reprezentatív felmérésre (N = 1526) építve, egy új elemzési technikát alkalmazva (*Multilevel Analysis of Heterogeneity and Discriminatory Accuracy*, MAIHDA) használva mutatjuk be, hogy a politikai identitások – a párthovatartozás, az ideológiai önbesorolás és a liberális demokratikus kontra autoriter vezetési stílus preferenciája – messze felülmúlják a hagyományos társadalmi törésvonalak (iskolázottság, vallásosság, településtípus) magyarózóerejét. A MAIHDA-modellek eredményei következetesen azt jelzik, hogy a politikai identitásprofilok jelentősen nagyobb varianciát magyaráznak a fegyverszállítás támogatásában, az Oroszországgal való kereskedelem megítélésében és Vlagyimir Putyin felelősségre vonásának támogatásában, míg a társadalmi háttér hatása kisebb, és nagyrészt – egyes esetekben teljesen – el is tűnik, amint politikai változókat is bevonunk. Az eredmények azt mutatják, hogy a politikai identitásprofilok sokkal erősebben alakítják a külpolitikai attitűdöket, mint az alapvető társadalmi csoport-hovatartozások. Módszertanilag a tanulmány hozzájárul a MAIHDA politikatudományi alkalmazásához, és bemutatja, hogy az eszköz alkalmas a többdimenziós identitásprofilok vizsgálatára és az újonnan kialakuló geopolitikai törésvonal feltárására.

“Minden a lehető legjobban van ezen a legeslegjobb világon”: A rendszerigazolás jelensége Magyarországon

Bagi Virág

ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont, Politikatudományi Intézet
(bagi.virag@tk.hu)

A kutatás a rendszerigazolás elmélet posztszocialista államokban való alkalmazhatóságát és sajátosságait vizsgálja. A rendszerigazolás egy olyan pszichológiai folyamat, amely legitimizálja az aktuális társadalmi berendezkedést, még akár a személyes és csoportérdek ellenére is. Az állampolgárok egy jelentős része bizonyosságra, biztonságra és szorongásai feloldására vágyik szociális közegében, a rendszerigazolás pedig kielégíti ezen alapvető episztemikus, egzisztenciális és kapcsolati szükségleteket. Bár az elméletet nyugati kontextusban széles körben vizsgálták, jelenléte a posztszocialista országokban alulkutatott és bizonytalan – a korábbi eredmények a rendszerkritikus attitűd túlnyomó jelenlétére és a rendszerigazolás speciális, posztszocialista hiányára utalnak –, az elmúlt kormányciklusok időszakában pedig egyáltalán nem is vizsgálták e pszichológiai faktort hazánkban. A kutatás az ESS tizenegyedik hullámának adatait felhasználva, reprezentatív empirikus eredményeken keresztül keresi a választ arra a kérdésre, hogy milyen tényezők befolyásolják az egyének rendszerigazoló attitűdjének kialakulását és erősségét Magyarországon. Négy egymástól elválasztható rendszerigazolási faktor meghatározásával, majd ezek alapján választói klasztereket – attitűdprofilokat – képezve és azok társadalmi, pszichológiai és politikai meghatározottságát vizsgálva bizonyítom, hogy hazánkban is létezik egy konkrét szociológiai, pszichológiai és politikai sajátosságok által lehatárolható rendszerigazoló választói réteg, akiket az országgal való nagyfokú elégedettség, mély interperszonális bizalom, politikai hatékonyságérzet, azonban ezzel párhuzamosan intézménykritikusság is jellemez.

Personal values over ideology: Structural equation modelling confirms the value basis theory of climate change attitudes across 18 European countries

Baranyai Artúr, tudományos segédmunkatárs

ELTE TK PTI

(baranyai.artur@tk.hu)

Várkonyi Gergő, egyetemi tanársegéd

PTE BTK Pszichológia Intézet

(varkonyi.gergo@pte.hu)

A klímaváltozással kapcsolatos közvéleményt számos társadalmi és politikai tényező alakítja, amelyek közül a személyes értékek és a politikai ideológia két kulcsfontosságú prediktornak tekinthetők. A szakirodalom azonban nem egységes abban, miként viszonyulnak egymáshoz ezek a tényezők: egyes modellek közvetlen értékalapú hatásokat feltételeznek, míg mások az ideológia mediátor szerepét vagy a tényezők közötti interakciót hangsúlyozzák. Emellett a szakirodalomban kérdések merültek fel a politikai ideológia mint magyarázó változó megbízhatóságával és nemzetközi összehasonlíthatóságával kapcsolatban. Jelen tanulmány célja ezért a személyes értékek és a politikai ideológia szerepének tisztázása a klímaváltozással kapcsolatos attitűdök alakításában. Az elemzés a European Social Survey 8. hullámának adataira épül. A személyes értékeket a Human Values Scale segítségével operacionalizáltuk, a politikai ideológiát a bal-jobb skálával mértük, míg a klímaváltozással kapcsolatos attitűdöket egy többdimenziós konstrukcióval ragadtuk meg, amely kognitív, affektív és a személyes

felelősség komponenseket foglal magában. Az GLM-ekkel végzett előzetes elemzést követően strukturális egyenletmodellezést (SEM) alkalmaztunk annak vizsgálatára, hogy a társadalmi-politikai tényezők miként jelzik előre a klímaváltozással kapcsolatos attitűdöket. Eredményeink azt mutatják, hogy az önmeghaladás (self-transcendence) és a megőrzés (conservation) értéktípusai általában erősebb előrejelzői a klímabarát attitűdőknek, mint a bal-jobb ideológiai orientáció, és hatásuk elsősorban közvetlen úton érvényesül. Ezek az eredmények 18 országban robusztusnak bizonyultak. Eredményeink rámutatnak arra, hogy a személyes értékek mélyen gyökerező motivációs célokként közvetlenül formálják a klímaváltozással kapcsolatos attitűdöket. Az előadás ezáltal rávilágít, hogy az értékalapú kommunikációs stratégiák hatékonyabbak lehetnek a választópolgárok klímaváltozással kapcsolatos aktivitásának előmozdításában, mint az ideológiai alapú keretezés.

16:30 – 16:45 Kávészünet

17:00 – 18:30 Szekciók

Kormányzati struktúra; kormányzás és közpolitika II.
(A/5 épület 206. terem)

Gondos apák? Az aktív apaság a magyar közpolitikában európai kitekintéssel

Bartha Attila

ELTE TK PTI; BCE

(attila.bartha@uni-corvinus.hu)

Molnár Gábor Tamás

BCE

(gabortamas.molnar@uni-corvinus.hu)

Takács Judit

ELTE TK

(takacs.judit@tk.elte.hu)

Az utóbbi évtizedekben a családpolitikai törekvésekben egyre fontosabb az aktív apaság ösztönzésének gondolata. Ez az idea a férfiak részvételét hangsúlyozza a gyerekekről való gondoskodásban, és magában foglalja az érzelmi és a gyakorlati törődést, de a család anyagi biztonságának, jólétének megteremtését is. Az északnyugat-európai szociálpolitikai gyakorlatban az aktív apaság alapvetően összekapcsolódik a nemek közötti egyenlőség ideájával, a fizetetlen háztartási munka egyenlőtlenségeinek csökkentésére való törekvéssel. Az empirikus vizsgálatok ugyanakkor rámutatnak arra, hogy a gondoskodó apaság normája gyakran ütközik az apák hagyományos kenyérkereső szerepével. Európán belül ez különösen igaz a posztoszocialista és a mediterrán társadalmakra, ahol a férfiak hosszú munkaideje a fenntartható családi élet funkcionális része volt és maradt.

Az INNOWELFARE (NKFI K 147515) kutatásban az aktív apaság esélyét a jóléti politikák kontextusában vizsgáljuk. Egyrészt nemzetközi, európai összehasonlításban,

másrészt hazai mintán, interjú adatgyűjtéssel. A nemzetközi összehasonlítás során többszintű elemzést végzünk: az apasági attitűdöket nagy európai adatbázisok (European Quality of Life Survey, European Social Survey és International Social Survey Programme) tematikusan specializált moduljaiból kapjuk, amelyekhez országszintű kontextuális változókat illesztünk. Interjúink kvalitatív tartalomelemzéséből pedig az apaság megélt magyarországi tapasztalatai és a családpolitikai, jóléti támogatások közötti viszonyra vonhatunk le következtetéseket.

Nemzetközi összehasonlításunk szerint önmagukban az országhatások kevésbé magyarázzák az apák gondoskodó aktivitását, és a specifikus apasági támogatások hatása is gyengébb az elméletileg várhatónál. Kiemelten fontos szerepe van ugyanakkor a munkaidő hosszának és az apák munkahelyi érdekérvényesítő képességének, márpedig ezek a tényezők lényegesen kedvezőtlenebbek a mediterrán és a poszt szocialista országokban mint Északnyugat-Európában. Érdekes és robusztus eredmény, hogy az aktív apaság a kisvárosi közegben valósítható meg a legharmonikusabban; ehhez képest a vidéki és a nagyvárosi milióban is komolyabb konfliktusokat élnek meg az apák a fizetett munkahelyi munkavégzés és a gyerekekről való gondoskodás között.

Interjúink alátámasztják, hogy a munkaidő hossza Magyarországon is az aktív apaság kritikus tényezője, mégpedig minden társadalmi csoportban. A jómódú társadalmi csoportokban tudatosabb a törekvés az aktív apaságra, viszont a túlmunka éppen a viszonylag jómódú apák körében jelentős. Az aktív apaság internalizált magasabb elvárásai folytán a középosztályi és a jómódú apák a munkahelyi külső elvárások és az otthoni belső elvárások egyidejűleg nehezen teljesíthető konfliktusát fokozottan élik meg. Eredményeink aláhúzzák, hogy a gondoskodó, aktív apaság a jóléti szolgáltatások, családtámogatások széles körét (a családi adókedvezmény és a családi pótlék mellett a kedvezményes óvodai, iskolai étkezést, közösségi közlekedést, iskoláztatást és egészségügyet) feltételezi. Az apaság képe valamennyi társadalmi csoportban erős fizikai jelenléttel, természeti és sport-aktivitással kapcsolódik össze, erre a jóléti politikák viszont kevésbé reflektálnak.

Kulcsszavak: aktív apaság; jóléti politikák; poszt szocialista társadalmak; tematikus interjúk; többszintű elemzés

Beyond Centralization: Tax Administration and VAT Compliance in Hungary and Poland

Pokorny Zsanett

ELTE TK PTI

(Pokorny.Zsanett@tk.hu)

This article examines how governmental centralization reforms influence the effectiveness of tax administration, focusing on VAT compliance in Hungary and Poland between 2010 and 2022. Centralization reforms are generally expected to enhance coordination, reduce fragmentation, and strengthen enforcement capacity, thereby improving tax compliance. However, the study assumes that their effectiveness depends on the political context. Although reforms were implemented within political systems, where the government reshaped administrative structures and influenced both policy design and outcomes, patterns of VAT compliance differ significantly between Hungary and Poland. While Poland exhibits more consistent and sustained post-reform

improvements, Hungary shows a more gradual and less clearly attributable pattern. Moreover, the results indicate that centralization does not necessarily lead to greater improvements in VAT compliance than alternative reforms, such as digitalization. Overall, the findings suggest that centralization can support higher tax compliance, its effects are context-dependent, while not necessarily more effective than other reform strategies.

Településfejlesztési források allokáció és egyéni országgyűlési mandátumok választási eredmények közötti kapcsolat, "szavazatvásárlás" 1994-2026

Bódi Ferenc

ELTE TK PTI

(bodi.ferenc@tk.hu)

Bódi Dániel

Miskolci Egyetem Hantos Elemér Gazdálkodás- és Regionális Tudományi Doktori Iskola

(bodidaniel90@gmail.com)

A nemzetközi szakirodalomban azt a jelenséget, amikor területek, vagy települések a környezetükhöz képest extra fejlesztési forrásokhoz jutnak, s ennek mozgatói a politikai szereplők azt „Pork barrel” hatásnak hívjuk. A jelenséget parokializmusnak, vagy egyszerűbben „szavazatvásárlásnak” is nevezhetnénk, bár mindkét fogalom könnyen félrevezethet, mivel az első lokálpatrióta, a másik a választási csalás fogalom halmazába is tartozik. Jelen előadás beszámol arról a kísérletről, amely statisztikai úton vizsgálja a korszakonként a terület- és településfejlesztési források allokációs útját, azaz a pályázatokkal és központi döntések révén szétosztott források eloszlását települési szinten 1991-től egészen napjainkig. A kísérletbe vont országgyűlési választások 1994-től 2026-ig terjednek, felosztva három markáns ciklusra kilenc választási eseményt, első ciklus a rendszerváltás kora; 1991-2002 között allokált források, második ciklus átmenet az EU források abszorpciójához; 2003-2010 között, a harmadik ciklus az EU-s források eloszlása 2011-2024 között. Az első ciklus egy plurális hatalmi szerkezetben, a második egy kiegyenlített, de baloldali kormányzás időszakában, míg az utóbbi egy homogén, domináns jobboldali uralom alatt történik. A megfigyelt jelenség az országgyűlési választás, illetve a győztes képviselő párt hovatartozása és „politikus tartóssága alapján” (inkumbencia), a függő változó a településekre jutó források tömege, a választást megelőző ciklusban. A politikai részrehajlásnak egy igen szofisztikált jelenégét törekszünk demonstrálni, térben és időben eltérő viszonyok között, amelynek akár politikatörténeti relevanciái is lehetnek.

Amikor a gépek gondoskodnak rólunk. Mit tesz a mesterséges intelligencia az emberi viszonyokkal?

Ujlaki Anna, tudományos munkatárs, egyetemi adjunktus

ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont, Politikatudományi Kutatóintézet; Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar, Politikai és Nemzetközi Tanulmányok Intézete
(ujlaki.anna@tk.hu)

Mi történik az emberi kapcsolatainkkal, amikor a gondoskodási feladatokat egyre több mesterséges intelligencia (MI) alapú technológia – segítő eszközök, digitális rendszerek vagy akár humanoid robotok – veszi át? Az előadás amellett érvel, hogy a gondoskodás nem pusztán szolgáltatás vagy feladatok összessége, hanem politikai gyakorlat: intézményi döntések, erőviszonyok, normák és mindennapi interakciók összjátéka. Ebben a közegben az MI megjelenése nemcsak a gondozási munka szervezését alakítja át, hanem azt is, hogy mit jelent gondozónak és gondozottnak lenni – és végső soron azt, hogyan viszonyulunk egymáshoz. Az előadás központi kérdése tehát, hogy az ember-gép interakciók miként formálják át az ember-ember kapcsolatokat. Az előadás szembemegy azzal az elgondolással, miszerint a technológia *kiváltja* az emberi kapcsolatokat, és amellett érvel, hogy valójában az MI az emberi kapcsolatok *újrarendezését* jelenti: átalakítja, hogy ki mire figyel, ki hoz döntéseket, és ki visel felelősséget. Ebből a nézőpontból az MI nem csupán technológiai kérdés, hanem a politika egyik kulcskérdése. Az előadás ezért arra is rákérdez, hogy ki számít gondozásra jogosult személynek, ki tekinthető legitim gondozónak, és hogyan hozhatnak létre a digitális rendszerek – például algoritmusok és adat-alapú döntések – új, hátrányos helyzetű csoportokat. Végül az előadás a méltóság fogalmát is új megvilágításba helyezi: azt vizsgálja, hogy a méltóság nemcsak elvont érték-e, hanem attól is függ, hogyan működnek a rendszerek a gyakorlatban – például mennyire figyelik meg az embereket, van-e lehetőség emberi döntésre, és milyen terheket raknak a gondozókra.

Mintakövetés vagy „magyar út”: A kereszténydemokrácia orbáni értelmezésének vizsgálata

Darabos Ádám, tudományos munkatárs

Nemzeti Közszerzői Egyetem, Eötvös József Kutatóközpont, Vallás és Társadalom Kutatóintézet
(darabos.adam@uni-nke.hu)

Orbán Viktor 2014-től kezdődően – a sok kritikát kiváltó illiberális demokrácia kifejezést hátrahagyva – visszatérően utal a kereszténydemokráciára irányadó kormányzati felfogásként. Bár a kereszténydemokrácia más ideológiákhoz (például a

nacionalizmushoz, a szocializmushoz és a konzervativizmushoz) képest lényegesen kevésbé kutatott, nemzetközi szinten történtek jelentős előrelépések az elmúlt évtizedekben. Az előadás – a miniszterelnök megnyilatkozásai alapján – röviden összegzi Orbán Viktor kereszténydemokrácia-értelmezését, majd azt vizsgálja, hogy a nemzetközi szakirodalom, így például Irving, Van Kersbergen, Bale és Szczerbiak, illetve Invernizzi Accetti kutatásai tükrében ez mennyiben tekinthető egy európai kereszténydemokráciának. Az elemzés során felmerül a mintakövetés vs. „magyar út” dilemmája, amelynek feloldására az előadás egy – a magyar kereszténydemokrata forrásokból táplálkozó – értelmezési keretrendszert mutat be és javasol továbbgondolásra.

A liberális demokrácia permanens válsága

Mándi Tibor, egyetemi docens

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
(mandit@ajk.elte.hu)

Napjainkban a liberális demokrácia feltételezett válsága állandó témája a politikai és a politikatudományi diskurzusnak. Széles körben elterjedt nézetek szerint Francis Fukuyama a „történelem végéről” szóló tézise, mely a 20. század végén a liberális demokráciában látta az emberiség által megvalósítható legmagasabb rendű politikai berendezkedést, az azóta eltelt időszakban egyértelmű cáfolatot nyert. A kétségtelenül számos válságtünet katalogizálása helyett az előadás megpróbálja tágabb elméleti és történeti perspektívába helyezni a kérdést. A helyes diagnózis felállításához ugyanis véleményünk szerint mindenképpen szükség van arra, hogy legalább több-kevesebb pontossággal meg tudjuk mondani, milyen berendezkedésre gondolunk, amikor a „liberális demokrácia” válságáról beszélünk, illetve el tudjuk helyezni a tárgyalt berendezkedést az egymást követő történeti korszakokban. Az előadás liberális demokrácián egy, az európai, illetve nyugati modernséggel nagyjából egyidős, először a 18-19. század fordulóján felismerhető formát öltő társadalmi-politikai berendezkedést ért, mely liberalizmus és demokrácia jól elkülöníthető eszméinek a kezdetektől fogva feszültségekkel terhelt házasságán alapul. A liberális demokrácia története a két előbbi elem változó viszonyának és egyensúlyának története, mely – a berendezkedés egyik első, és véleményünk szerint mind a mai napig legélesebb szemű megfigyelője, Alexis de Tocqueville jóslatának megfelelően – folyamatosan a demokratikus elem mind teljesebb kibontakozása irányába halad. Ebből a perspektívából szemlélve napjaink válságjelenségei ennek a változó viszonyrendszernek az újabb átalakulását kísérő tünetek, melyeket mindenekelőtt a társadalmi nyilvánosság újabb, 21. század eleji „szerkezetváltozása”, annak a többek között a közösségi média elterjedésében megnyilvánuló demokratizálódása váltott ki. Ahhoz azonban, hogy a liberális demokrácia hanyatlását, avagy végét prognosztizáljuk, véleményünk szerint azt kellene bizonyítanunk, hogy a berendezkedés többé már nem képes arra a megváltozott gazdasági-társadalmi környezethez való alkalmazkodásra, melynek az elmúlt több, mint két évszázados története során számos példáját adta.

A demokrácia értéke a realista minimalizmus nézőpontjából

Illés Gábor, egyetemi adjunktus, tudományos főmunkatárs

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar; ELTE
Társadalomtudományi Kutatóközpont, Politikatudományi Kutatóintézet
(illes.gabor@tk.hu)

Az elmúlt másfél évtizedben a kortárs angolszász politikaelmélet egyik jelentős irányzatává váló politikai realizmus sokáig kizárólag politikai filozófiai és politikaelméleti síkon mozgott, és meglehetősen későn kezdett el érdeklődni a demokrácia problémái iránt. Az előadás egy többszerzős könyvprojekthez kapcsolódva a demokrácia realista értelmezéséhez szeretne hozzájárulni, reflektálva egyfelől a demokráciáról való elméletalkotás kívánatos módjára; másfelől pedig arra fókuszálva, milyen normatív értékeket is tulajdoníthatunk a demokráciának a realista megközelítés alapján. Az első célkitűzés konkrétan a minimalizmushoz (Przeworski) és a realista idealizmushoz (Green) való viszony tisztázását jelenti, egyúttal elhelyezve a realista megközelítést a demokrácia igazolási módjainak hagyományos keretrendszerében (proceduralizmus vs. instrumentalizmus). A második célkitűzést az teszi különösen fontossá, hogy realista nézőpontból a demokráciával általában asszociált értékek (például egyenlőség, állampolgári autonómia) illuzórikusnak tűnnek, így a demokrácia normatív státuszának tisztázásához más értékekkel kell azt társítanunk. Az előadás három ilyen, a kortárs diskurzusban megjelenő, de bizonyos mértékű áthangszerelést igénylő fogalmat vesz szemügyre: a reziliencia Burelli által körvonalazott politikai értékét, amelynek megvalósítására egy demokratikus rezsim különösen alkalmas lehet; az állampolgári ágencia Tuck-féle értékét, realista (williamsiánus) átértelmezésben; illetve a népi kontroll minimalista, Przeworski-féle fogalmát, lazítva annak a választás intézményéhez való kötöttségét. Az előadás kitér arra is, hogy a demokrácia értékére vonatkozó fenti reflexió hogyan helyezhető el az ordorealizmus – kontextualista realizmus – radikális realizmus hármasszeretrendszerében.

19:00 – 23:00 Vacsora, közben: Változás 2026 – kerekasztalbeszélgetés

Arató Krisztina (ELTE ÁJK), Csizmadia Ervin (Miskolci Egyetem), Szabó Andrea (ELTE TK), moderátor: Zárug Péter Farkas (Miskolci Egyetem).

2026. május 15. péntek

9:00 – 10:30 Szekciók

A magyar választások nemzetközi perspektívában – válságok, politikai áttrendeződések és európai mintázatok I.
(A/5 épület 204. terem)

Országgyűlési választások Magyarországon 2026: az európai kontextus

Arató Krisztina

ELTE ÁJK PTI

(krisarato@ajk.elte.hu)

Koller Boglárka

ELTE KRTK Világgazdasági Intézet; NKE Európa-tanulmányok Tanszék; CORE Jean Monnet Centre of Excellence

(koller.boglarka@uni-nke.hu)

A 2026-os magyarországi választásokat túlzás nélkül az egész világ követte – Budapestre jött a világ összes vezető hírügynöksége, újságok és tévétársaságok tudósítói. A magyar választások nemzetközi hatásai négy „koncentrikus körben” értelmezhetők: a Visegrádi Négyek, az Európai Unió, a transzatlanti kapcsolatrendszer és a globális hatások. Előadásunkban a Visegrádi Négyekre és az Európai Unióra gyakorolt lehetséges hatásokat összegezzük. Kvalitatív dokumentumelemzéssel megvizsgáljuk, hogy a kétharmados felhatalmazást kapott Tisza Párt programja és vezetőinek nyilatkozatai, valamint a V4-es partnereinek várakozásai alapján milyen közvetlen és hosszú távú változások várhatók a közvetlen partnereinknek számító V4-es együttműködésben. Kitérünk arra, hogy Magyarország Európai Unióban betöltött szerepe, politikai státusza, valamint az Európai Unió döntéshozatalának politikai feltételrendszere hogyan változhat a 2026-os választások következtében.

„Trump előtt Trump”: Az Orbán-rendszer és az amerikai posztliberalizmus

Mándi Tibor

ELTE ÁJK PTI

(mandit@ajk.elte.hu)

Az amerikai „posztliberális” (más megközelítésben: „nemzeti konzervatív”, illetve „keresztény nacionalista”) jobboldal és az Orbán Viktor által képviselt politikai irányzat közötti kapcsolatok jól dokumentáltak, mind az intézmények, mind a politikai gondolkodás szintjén. A két ország eltérő méretéből, illetve világpolitikai súlyából következően szokatlanul minősíthető kapcsolódás kialakulásának, a mögötte meghúzódó motivációknak, és a belőle származó eredményeknek (vagy azok hiányának)

elemzése, illetve megértése véleményünk szerint fontos belátásokkal gazdagíthatja nemcsak a magyar, illetve az amerikai politikáról, az Orbán-rendszer, illetve a Trump-korszak természetéről szóló ismereteinket, de jelentős mértékben hozzájárulhat a liberális demokráciát érő kortárs kihívások megértéséhez is. Az előadás megpróbálja elkülöníteni a trumpi, illetve orbáni program szakpolitikai (*policy*), szűkebben vett (párt)politikai (*politics*), valamint a politikai közösség egészét (*polity*) érintő elemeit, és azzal a feltételezéssel él, hogy az első, szakpolitikai szinten kimutatható átfedések, illetve hasonlóságok (pl. a családpolitika, kultúrpolitika területén) a másik két szinten feloldhatatlan ellentmondásokhoz vezetnek. Az egyik oldalról az Orbán-rendszer által a pártpolitika szintjén követett, összességében a politikai verseny korlátozására irányuló törekvések összeegyeztethetetlenek az amerikai politika robusztus pluralizmusra épülő hagyományával és gyakorlatával. Másrészt, az Orbán-rendszer által képviselt kizárásra épülő, a keresztény-konzervatív értékeket explicit módon inkorporáló nemzetfelfogás összeegyeztethetetlen az Egyesült Államok az államalapítás klasszikus liberalizmusát magában foglaló alkotmányos tradíciójával. Közben véleményünk szerint a fent jelzett ellentmondások a kezdetektől fogva kétségessé tették az orbáni módszerek amerikai exportjának lehetőségét, nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy mindkét rendszerépítő kísérlet a liberális demokráciák széles körben érzékelhető kortárs válságtüneteire adott reakcióként (és nemcsak azok kiváltó okaiként) is értelmezhető, így az általuk képviselt kihívás a két rendszer, illetve politikai sikereitől, vagy esetleges kudarcától függetlenül továbbra is aktuális marad.

„Brüsszel a hibás” - A gazdasági euroszeptizmus térnyerése és társadalmi hatásai Magyarországon

Bíró-Nagy András

ELTE TK PTI; BCE CIAS

(biro-nagy.andras@tk.hu)

Jelen tanulmány a gazdasági euroszeptizmus magyarországi térnyerését és annak a közvéleményre gyakorolt hatásait vizsgálja. A magyarországi euroszeptizmusmal kapcsolatos szakirodalom ugyan kiterjedt, a gazdasági dimenzió azonban mindmáig alulreprezentált; a tanulmány ezt a hiányosságot kívánja orvosolni. A gazdasági euroszeptikus narratíva a 2010-es évektől 2025-ig egészen odáig eszkalálódott, hogy a kormányzati kommunikáció az Európai Uniót jelölte meg a hazai gazdasági problémák fő bűnbakjaként, kétségbe vonva az EU-tagság gazdasági előnyeit és Magyarország nettó kedvezményezett stáuszát. Noha a gazdasági adatok továbbra is azt mutatják, hogy Magyarország jelentős haszonélvezője az EU-tagságnak, a politikai narratíva mégis számottevő attitűdváltozást eredményezett a magyar társadalomban. A tanulmány négy hullámban felvett közvélemény-kutatási adatok segítségével igazolja, hogy 2021 és 2025 között megduplázódott azok aránya, akik szerint az EU-tagság gazdaságilag nem előnyös Magyarország számára, és 29 százalékról 40 százalékra nőtt azoké, akik az országot „nettó befizetőnek” tartják. A változás kiemelkedően erős a Fidesz-szavazók körében, ahol a gazdasági euroszeptizmus mára többségi állásponttá vált. A regressziós elemzés megerősíti, hogy a pártpreferencia a gazdasági euroszeptizmus legerősebb meghatározó tényezője. A tanulmány eredményei rávilágítanak, hogy az EU-tagság ugyan kétségkívül jelentős gazdasági haszonnal jár, az elitvezérelt euroszeptikus narratíva

képes érdemben formálni a közvéleményt, ami hosszú távon komoly veszélyt jelenthet az európai integráció magyarországi támogatottságára.

A magyar uniós érdekérvényesítés lehetőségei a választások után

Holányi Ákos

NKE ÁNTK Európa-tanulmányok Tanszék; ELTE TK PTI
(holanyi.akos@uni-nke.hu)

Az előadás a magyar szakpolitikai érdekek érvényesítésének lehetőségeit és kihívásait elemzi az áprilisi országgyűlési választások eredményének tükrében. A 2020-as évek magyar uniós érdekérvényesítésével foglalkozó doktori kutatás előzetes eredményeire alapozva bemutatja, hogy az Orbán-kormányok politikai konfliktusai hogyan befolyásolták a magyar szakdiplomácia munkáját politikailag érzékeny és kevésbé érzékeny területeken egyaránt. Ezután értékeli a választásokon győztes párt EU-s kérdésekkel kapcsolatos álláspontját a választási kampány során elhangzottak és a kormányalakítási folyamat során világot látott információk alapján. Végezetül értékeli, hogy az új kormánypárt elképzelései alapján hogyan változhat a megörökölt státus quo és ez hogyan érintheti a magyar szakdiplomácia munkáját.

Politikai vezetők és vezetés a választás előtt, alatt és után
(A/5 épület 207. terem)

Vezetői felelősség vagy fogalmi pontosítás?

Lakatos Júlia

(lakatosjulia@gmail.com)

A populistának titulált vezetők esetében a politikatudomány rendszerint a személyiségből vezeti le a népre való támaszkodás igényét. Margaret Canovan 1999-es tanulmányában már felhívta a figyelmet arra, hogy a demokráciaelmélettel foglalkozók patologizálják a populizmust, ahelyett, hogy olyan jelenségnek tekintenék, amely kérdéseket vet fel a demokráciáról alkotott képünkről. Egyidejűleg rámutatott a populizmus nagyobb mértékű demokráciaigényére. Úgy vélte a populistákat csak akkor lehet megérteni, ha többet tudunk meg a demokratikus legitimitás iránt igényükről, ezáltal a demokrácia természetéről magáról. Negyed évszázaddal később még mindig elentmondásos mennyivel tudunk többet e tekintetben a demokrácia természetéről. Az előadás elmozdítja a jelenlegi diskurzust a személyiség centrikus megközelítések felől a liberális demokrácia értelmezés újragondolása irányába. Amennyiben a liberális demokrácia két alkotóelemének (liberális és demokratikus) belső feszültségét vizsgáljuk, azt látjuk, hogy valóban történt változás a korábbi egyensúlyhoz képest. A populizmus előretörését ennek a folyamatnak a részeként vizsgálva új meglátásokat nyerhetünk a populista vezetők motivációjáról. Az eltérő demokráciaképek például egészen más felfogást

eredményeznek a politikai vezetés szerepéről, az ideális vezető természetéről. Az előadás felvázolja ezt a különbséget és javaslatot tesz a vezetésről alkotott elméletek kiegészítésére a feszültség-elméletet figyelembevételével.

Az állam vezetése régen és ma. Kornis Gyula és Henry Kissinger

Csizmadia Ervin, politológus, egyetemi docens

Miskolci Egyetem Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete

(csizmadia@meltanyosság.hu)

Miközben a politikai vezetés fogalma sokszor a pártok vezetőire koncentrálódik, ezzel csak részben érintkező kérdés az állam vezetése. Az állam élén királyok vagy köztársasági elnökök állnak, akik egészen másfajta vezetést gyakorolnak, mint a pártvezetőkben lett miniszterelnökök.

Az előadás két egymástól nagyon különböző könyv vizsgálatára épül. Kornis Gyula az 1930-as évek elején írta két kötetes, Az államférfi című munkáját. Ebben a műben részletesen számba veszi egyrészt az államférfi „étoszát” (a fogalom az eredetiben szerepel így); másrészt az államférfi „lelki alkatának” attribútumait. Munkája azért is érdekes számunkra, mert rávilágít a magyar politika – illetve a politikát vizsgáló korabeli társadalomtudomány - nyugat-európaiktól eltérő sajátosságaira. Kornis munkájából az előadás két fejezetet emel ki különösen: a politikai eszménytudatot és a valóságérzetet.

Az előadás második egységében Henry Kissinger: Az állam vezetése című könyvét tárgyaljuk röviden. Választ keresünk arra a kérdésre, miért azokról a politikai vezetőkről beszél, akikről, és miképpen indokolja kiválasztásuk szempontjait. Ugyancsak fontos kérdésként tárgyaljuk, hogy melyeket tartja azon politikusi tulajdonságoknak, amelyek kiemelendők, és amelyek a hatékony és sikeres politikai vezető jellemzői.

A két szerző művének bemutatása után röviden össze is hasonlítjuk őket, majd pedig az előadás azt az aktuális kérdést teszi fel, hogy a 2026. évi magyar parlamenti választások tükrében hogyan értékelhetjük az „államférfi-kérdést”. Vajon elegendő-e foglalkoznunk a pártok vezetőivel (miniszterelnök-jelöltjeivel) amikor a vezetés kérdéseit tárgyaljuk, avagy szükséges bekapcsolnunk a vizsgálatba az államot is, amelynek vezetése eltér a pártok vezetésétől. Azaz – s ez az előadás fő mondanivalója – attól, hogy valaki jó pártvezető, nem biztos, hogy az államot is jól vezeti majd. Az előadás végül oda konkludál, hogy magának az állam fogalmának az újragondolása is szükséges, ha meg akarjuk határozni, ki a jó államférfi/államhölgy ma.

Demokratikus kapacitás autokratikus kontextusban: idealizmus és realizmus között

Benedek István

ELTE TK Politikatudományi Kutatóintézet; ELTE ÁJK Politikatudományi Intézet

(benedek.istvan@tk.hu)

Az előadás azt vizsgálja, hogy miként értelmezhető a politikai szereplők demokratikus elköteleződése autokratikus környezetben, ahol az ellenzék politikai viselkedésének

empirikus megfigyelése rendkívül korlátozott. A kiindulópontot az a feszültség jelenti, hogy miközben a demokrácia normatív elvárásai továbbra is relevánsak a fennálló rezsimmel szemben, ezek empirikus és realiztikus megragadása autoriter környezetben különösen bizonytalan.

Az előadás a demokratikus kapacitás fogalmára épít, amely a politikai szereplőknek a saját diskurzusukból kiolvasható céljai, a pluralizmushoz való viszonyuk és normakövetésük alapján teszi elemezhetővé a demokratikus orientációit. A megközelítés sajátossága, hogy elsősorban diskurzuselemzésre támaszkodik, vagyis a politikai szereplők nyilvános megszólalásait kezeli a jövőbeli (hatalomra kerülés utáni) viselkedés egyik lehetséges korai indikátoraként.

Ez azonban egy alapvető problémát vet fel: mennyiben tükrözik a politikai megszólalások a szereplők tényleges normatív elköteleződését és mennyiben csupán az adott politikai helyzethez igazított sikeresnek vélt önmegjelenítési stratégiákat? A politikai nyelv ugyanis nem semleges közlés, hanem olyan kommunikációs gyakorlat, amelyet az adott politikai verseny, a közönségelvárások és különféle ösztönzők formálnak, így csak korlátozottan alkalmas a demokratikus elköteleződés közvetlen azonosítására. Ugyanakkor autoriter környezetben az ellenzék döntéshozatali szerepének hiánya miatt aligha áll rendelkezésre más empirikus alap, amelyre a demokratikus elköteleződés értékelése épülhetne. Eközben nemcsak a demokratikus rendszerek számára releváns a potenciális autokratikus kihívókat időben azonosítani, hanem akkor is, amikor autokratikus rezsimekben jelennek meg magukat demokratikus alternatívaként pozicionáló szereplők. Elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt kulcskérdés tehát, hogy milyen eszközökkel és milyen korlátok mellett azonosíthatók ezek a pozíciók.

Az előadás mellett érvel, hogy e bizonytalanság ellenére ezen diskurzusok nem tekinthetők haszontalan forrásnak. Bár nem teszi lehetővé a demokratikus szándékok egyértelmű azonosítását, korai, ex ante indikátorokat kínálhat arra vonatkozóan, hogy egy politikai szereplő milyen viszonyban áll a demokratikus normákkal. Ebben az értelemben a megközelítés egyszerre hordoz idealista és realista elemeket: normatív elvárásokból indul ki, de azok empirikus megragadását korlátozott, bizonytalan, de létező indikátorokra, a szereplők diskurzusára építi. Az elméleti keretet a TISZA Párt és Magyar Péter diskurzusának elemzésén keresztül alkalmazom a 2024–2025-ös időszakban.

Az előadás azt kívánja megmutatni, hogy a demokrácia idealista és realista megközelítése közötti törésvonal áthidalása és a demokratikus normák vizsgálata olyan

Vezetési mintázatok a mai Magyarországon

Novák Zoltán, politológus

Méltányosság Politikaelemző Központ

(novakzoltan@novakzoltan.hu)

Az előadás a politikai vezetés kortárs magyar mintázatait vizsgálja, különös tekintettel Orbán Viktor és Magyar Péter vezetői karakterének összehasonlítására. Az elemzés kiindulópontja egy nemzetközi kutatás, amely szerint a választók az ideális politikai vezetőt három fő dimenzió mentén értékelik: kompetencia, integritás és autenticitás. Az előadás mellett érvel, hogy a perszonalizált politikai térben e három tényező közül egyre inkább az autenticitás válik meghatározóvá.

Míg Nyugat-Európában a rendszerváltás utáni évtizedekben a technokrata, intézményközpontú vezetésfelfogás erősödött meg, addig Magyarországon tartósan fennmaradt a hagyományos politikai vezetés modellje, amelyet a nagy kormánypárt megszervezése, a politikai tábor integrálása és a külső erőterhez való viszony középpontba állítása jellemez. Ebbe a történeti mintázatba illeszkedik Orbán Viktor politikája, amely a belpolitikai konfliktusokat, geopolitikai, szuverenitási és civilizációs dimenzióba emeli.

Magyar Péter fellépése ugyanakkor új helyzetet teremtett a magyar politikában, vezetői karaktere a rendszerkritikus-elitellenes beszédmódot a hétköznapi normalitás, az intézményi helyreállítás és a közérzeti politizálás ígéretével kapcsolja össze. Az előadás alapdilemmája, hogy a két szereplő közötti küzdelem vajon tartós trendfordulót jelez-e, vagy csupán átmeneti epizód a magyar politikai fejlődés hosszabb ívében. A verseny tétje ugyanis túlmutat a napi pártpolitikán: két eltérő vezetésfelfogás, a identitáspolitikai-szuverenista és az operatív pragmatizmusra építő immerzív modell áll egymással szemben.

Választási rendszer és pártrendszer

A/5 épület 203. terem

A pártdominancia kérdése és a külpolitikai párt

Csizmadia Ervin

Miskolci Egyetem BTK Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete

(Csizmadia.Ervin@tk.hu)

A politikatudomány régóta ismeri a predomináns vagy domináns párt (pártrendszer) fogalmát, de érdekes módon a 2010-2026 közötti pártrendszer értelmezésében ritkán használjuk ezeket a fogalmakat. Márpedig a Fidesz 2018 után (hiszen a harmadik soron következő választást nyerte) domináns párttá vált, és ellenzéke nem tudta feltörni a domináns pártrendszer kereteit.

Az előadás két aspektusból szeretne hozzájárulni a „domináns párt – domináns pártrendszer” fogalmi megközelítéséhez.

Az első dimenzió a domináns párt kategóriájának nemzetközi fogalomtörténete. A nemzetközi politikatudományban az 1960-as és 70-es években előszeretettel alkalmazták a domináns párt kategóriáját azon országok pártjaira, amelyek egy hosszabb nemzeti függetlenség nélküli történelmi fejlődés után a korai demokrácia idején kerültek hatalomra. Ezekben a gyarmati sorból felszabaduló országokban nem feltétlen nyugati típusú demokráciák és váltógazdálkodásra épülő pártrendszerek alakultak ki, hanem (egy korabeli politikatudós: Lucien Pye kifejezésével) nem nyugatos demokráciák és domináns pártrendszerek (ez utóbbi kapcsán az előadás kitér Alan Arian és Samuel Barnes 1974-es, korszakos tanulmányára). Az előadás első része összefoglalja és értelmezi ezt a politikatudományi tradíciót, és mérleget von annak alkalmazhatóságáról a magyar pártfejlődésre, különös tekintettel a 2010-2026 közötti időszakra.

Az előadás második fő kérdése pedig az, hogy van-e a modern magyar pártpolitika visszatérő domináns pártjainak valamiféle specialitásuk más országok domináns pártjaihoz képest. A kérdés vizsgálata során az előadás felveti a domináns párt és a

külpolitika szerves összekapcsolódásának tézisé, vagyis azt, hogy a magyar domináns pártok 1867-től a Fideszig mind külpolitika-fókuszúak. Ebből az is következik, hogy a pártrendszert általában nem belpolitikai vagy hagyományos értelemben vett ideológiai ellentétek tagolják, hanem a külső erőterhez való viszony. A „külpolitikai párt” fogalmát egy korabeli politikatudós, Dékány István vetette, fel 1926-ban megjelent tanulmányában. Az előadás áttekinti Dékány elméletét és azt kiterjeszti azt a 2010 utáni magyar pártpolitikára. A vizsgálatból az a következtetés adódik, hogy a külső erőterhez való ambivalens magyar viszony szinte törvényszerűen hozza létre a „külpolitikai törésvonalat”, ez pedig oda vezet, hogy nálunk szinte minden politikai rendszerben „külpolitikai domináns pártok” uralkodnak, amelyeknek ellenzéke egy teljesen másfajta külpolitikai irányvonalat képvisel. Az előadás végül felveti, hogy a 2026. évi választások eredménye hogyan hat a pártdominanciára és a külpolitikai pártforma jövőjére.

A magyar pártrendszer idomulása a társadalmi megosztottsághoz

Kiss Daniel

Miskolci Egyetem BTK Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete; Pécsi Tudományegyetem BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola
(daniel.kiss3@uni-miskolc.hu)

A 2026-os magyarországi országgyűlési választások tömérdek vizsgálandó vonatkozásán belül a saját kutatásom célja a kontinuitást vizsgálni az evidens változásokkal szemben. A 16 éves Orbán-rendszer ugyanis feltevésem szerint a magyar politikatörténetben nem anomália, hanem az elméleti dimenziójú partikuláris demokraciafejlődés egy logikus lépcsőfoka volt, amelynek végét hipotézisem szerint nem az „orbánizmus” elutasítása hozta el, hanem éppen az a felismerés, hogy egy azzal csak részben szembehelyezkedő politikai termékkel lehetséges a Fidesz-KDNP uralmát megtörni.

Pártdimenzióban vizsgálódva továbbra is úgy tűnik, hogy a választási győzelem receptje egy egységes arculattal rendelkező, de az élet sokféle területéről érkező politikai gárdából felálló gyűjtőpárt, amely népi alapokon, erős vidéki bázissal mobilizál, jóléti intézkedések ígéretével a gondoskodó állam koncepcióját erősíti és ellenfelét elsősorban az ez utóbbi téren mutatott kudarcai, hiányosságai alapján támadja, amit a korrupció igazságtalanságainak számokérésével tetézt. Amennyiben ez igaz, akkor viszont a társadalmi többség materialista attitűdjei az előző évtizedekhez képest változatlanok és egyfajta demokratikus forradalom megtörténte inkább idealisztikus értelmezése volna a mostanra megtörtént markáns preferenciaváltásnak.

A későbbi pártosodási és pártátalakulási folyamatok vizsgálatához elengedhetetlenül szükséges lesz viszont megértenünk, hogy pontosan mi is választja el egymástól a TISZA és a Fidesz-KDNP szavazóbázisát, továbbá, hogy mellettük milyen alapon képes stabilan megmaradni a nemzeti radikális tömörülés a Mi Hazánk Mozgalom zászlaja alatt. Összehasonlító módszertannal képesek lehetünk megérteni, hogy azon különböző politikai választóvonalak, amelyek a magyar társadalmat az utóbbi évtizedekben jellemezték, vajon ezen választások alkalmával felülíródtak, vagy éppen konzerválódtak egy gyökeres személyi és arculati megújulás mellett.

A majoritánus politika percepciói Európában. Lakossági preferenciák a több párti kormányzás versus erős kormánypárti vezetés megítélésében

Orbán Ferenc

Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány
(Orban.Ferenc@szazadveg.hu)

Gere Dömötör

Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány
(Gere.Domotor@szazadveg.hu)

A demokratikus országokban rendkívül eltérő módon valósul meg a népképviselő és különböző gyakorlatok honosultak meg arra vonatkozóan, hogy a végrehajtó hatalmat egy erős felhatalmazáson nyugvó párt gyakorolja, vagy több párt koalíciós megállapodásán nyugvó kormányzat, melynek lehet kulturális oka, vagy a kényszer szüli a pártok szövetkezését a közös hatalomgyakorlásra. A koalíciós kormányok hatékonyságát általában szakpolitikai kérdéseken keresztül vizsgálja a politikatudomány, ugyanakkor keveset tudunk arról, hogy általánosságban melyik kormányzati formát hogyan ítélik meg a választópolgárok. Kutatásunk egyik célja, hogy egy 30 európai országban, telefonos (CATI) lakossági adatfelvétellel végzett vizsgálat során feltárja az európaiak véleményét a koalíciós versus egypárti, erős felhatalmazáson alapuló kormányzati formákkal és gyakorlatokkal kapcsolatban, különböző társadalmi igények – úgymint a stabilitás biztosítása, válságok kezelése, a széles körű társadalmi egyetértés biztosítása vagy a demokratikus működés biztosítása – tükrében. Vizsgáljuk, hogy ezek a vélemények milyen országok közötti különbségeket mutatnak s milyen viszonyban állnak a konjunktúraérzettel, a választási magatartással, az európai identitással és más attitűdökkel. Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy az európaiak leginkább a stabilitás biztosítása és a válság kezelése esetén részesítenék előnyben az egypárti többségi kormányzást, az egyes országok közötti eltérések nem bizonyultak jelentősnek. Az adatok egyúttal arra utalnak, hogy a választói magatartás és a majoritánus politika megítélése közötti kapcsolat gyenge, ugyanakkor összefüggést találtunk a koalíciós kormányzati forma pozitívabb megítélése és mind az aktuálisan fennálló politikai rendszer jobb megítélése, az optimistább konjunktúraérzet, valamint az európai politikai integráció támogatása között.

A magyar pártrendszer átrendeződése? Pártok és parlamentből kiszoruló szereplők a 2026-os országgyűlési választások tükrében

Tábori Ferenc

Pannon Egyetem Humántudományi Kar Társadalomtudományi Intézet
(tabori.ferenc@htk.uni-pannon.hu, taboriferenc85@gmail.com)

A 2026-os országgyűlési választások jelölt- és listaállítási időszaka már előzetesen is jelentős változásokat vetített előre a magyar pártrendszerben. Ebben az időszakban egyértelművé vált, hogy több, korábban parlamenti képviselővel és önálló frakcióval rendelkező párt nem indul a választásokon. A távolmaradás okai ugyanakkor eltérőek:

egyres pártok saját döntésük alapján jelentették be, hogy nem vesznek részt a választási versenyben, míg más politikai szereplők számára az országos listaállítás feltételeinek teljesítése bizonyult sikertelennek. A nem induló pártok politikusai közül többen egyéni stratégiát választva független jelöltként méretik meg magukat a választásokon, ami szintén a pártrendszer átalakulásának egy sajátos aspektusára világít rá. Ezzel párhuzamosan vannak olyan parlamenti pártok is, amelyek ugyan elindultak a választásokon, és országos listát is állítottak, azonban parlamenti jelenlétük a választás eredményéig bizonytalan marad. Nem egyértelmű ugyanis, hogy ezek a pártok képesek lesznek-e átlépni a parlamenti küszöböt, illetve hogy szereznek-e egyéni mandátumot. Mindezek a folyamatok arra utalnak, hogy a pártrendszer összetétele és működése a választások nyomán jelentős mértékben átalakulhat. Az előadás célja annak vizsgálata, hogy a parlamentből kieső pártok milyen politikai és szervezeti folyamatok eredményeként döntöttek a választáson való nem indulás mellett, illetve milyen tényezők járultak hozzá ahhoz, hogy nem tudták átlépni a parlamenti küszöböt, és egyéni mandátumot sem tudtak szerezni.

Perszonalista és vezetőközpontú erők Kelet-Közép-Európa pártrendszereiben

Tóth László

Széchenyi István Egyetem, Alkotmányjogi és Politikatudományi Tanszék
(toth.laszlo1@sze.hu)

A 2026 áprilisi magyarországi törvényhozási választás abból a szempontból mindenképpen egyedülálló, hogy a kormányzati főhatalomért két olyan párt verseng, amelyek létrejöttében és működésében kiemelt szerepet játszanak vezetőik. A perszonalista és vezetőközpontú pártok (Kostadinova-Levitt, 2014) egyre jelentősebb szerepet töltenek be mind az évszázados múltra visszatekintő, mind az újabb demokráciák életében. Az előadás célja, hogy megvizsgálja, mely országokban jellemző az ilyen típusú erők megjelenése, mi okozza ezeknek sikerét, továbbá mennyire tartós módon tudnak megmaradni a személyiségekhez kötődő erők a politikai palettán. Az előadás kiemelten a 2026 tavaszán sorra kerülő szlovén és bolgár parlamenti választások elemzése alapján mutatja be az ebbe a típusba tartozó pártok szerepét. Szlovéniában a jobboldal vezető pártja, a Szlovén Demokrata Párt (SDS) vezetője évtizedes távlatban is ugyanazon személy, míg a rivális oldalon az elmúlt húsz évben perszonalista erők megjelenése volt jellemző. Bulgária esetében komoly esély van arra, hogy az év elején lemondott köztársasági elnök, Rumen Radev személye köré szerveződő erő nyeri a választást. Míg a vezetőközpontú pártok általában hosszú távon is stabil szereplőként tudnak működni az adott ország politikai életében, a perszonalista pártok többnyire a pártrendszer volatilitásának bizonyítékai. Az előadás ennek igazolását is megkísérli.

10:30 – 10:45 Kávészünet

10:45 – 12:15 Szekciók

Nyílt szekció
(A/5 épület 203. terem)

Anti-Mannheim, avagy moralitás-érvek legitimációja a közéleti vitákban

Botos Máté, tanszékvezető, habilitált egyetemi docens
PPKE
(botos.mate@btk.ppke.hu)

A mai magyar - és általában az európai - közéleti vitákban a moralitás-érvek legitimációja alapvető transzformáción megy keresztül (Mishra, 2017): a klasszikus, intézményesített erkölcsi tekintélyek (egyházak, akadémiai szféra, hagyományos értelmiség) szerepét átvette egy fragmentált, érzelmi alapú és erősen polarizált moralizálás, amely az ifjúságkutatásokban is megjelenő generációs törésvonalak mentén radikalizálódik (Székely, 2021, Székely, 2023). Miközben az idősebb generációk és a politikai elit a az erkölcsi kérdéseket gyakran a nemzeti szuverenitás, a vallás, a tradíció és a rend konzervatív keretrendszerében legitimálja, addig a Z-generáció egyfajta „poszt-ideológiai” etikát képvisel, ahol a morális érv forrása már nem egy külső autoritás, hanem az egyéni megélés hitelessége, az inkluzivitás és a globális felelősségnyilvánítás (Szabó I., 2009). Ez a kettősség a közéletben egy sajátos morális versenyt eredményez, ahol az érvek helyett a felek egymás erkölcsi megsemmisítésére törekednek: a politikai diskurzusban a moralitás már nem a közös nevező megtalálását szolgálja, hanem a „mi és ők” közötti szakadékot mélyítő, kirekesztő eszközzé válik. Ebben a közegben a szakértelem, a tapasztalat vagy bármiféle tekintély elvész, és a digitális buborékok algoritmusai által felerősített morális felháborodás válik a legfőbb legitimációs forrássá, ami a mannheimi értelemben vett generációs párbeszédet is ellehetetleníti (Mannheim, 1969). A magyar (és európai) politikai kultúra legfőbb kockázata alighanem az, hogy a közéleti viták tisztán identitáspolitikai csatákká silányulnak (Haidt, 2013), ahol a morális felsőbbrendűség hangoztatása elfedi a valódi szakpolitikai megoldásokat, s a tekintélyellenes lázadás kontextusában a fiatalok számára a hagyományos politika morálisan menthetatlenné válik, tovább erősítve az autoritás elutasítását és növelve a depolitizálódás, vagy a közösségből való teljes kivonulás társadalmi reflexét. Ez a folyamat végül a társadalmi kohézió eróziójához vezet, mivel a közös etikai alapok hiányában a vita már nem a közjóról, hanem a másik oldal hiteltelenítéséről szól, ezzel menthetetlenül.

Ki segíti a magyarajkú ukrán menedékes családok letelepedését? Erőforrásgazdag intézményvezetők elosztó szerepe kulcs az eredményes integrációnál

Dancsi Katalin, egyetemi adjunktus
KRE
(dancsi.katalin@kre.hu)

2022 óta nagyszámú ukrán menedékes kényszerült arra, hogy egy másik országban kezdjen új életet. A kutatás arra keresi a választ, hogy kik azok a kulcsszereplők, akik érdemben hozzájárulnak letelepedésük támogatásához, milyen típusú segítségre szorulnak a menedékesek, és hogyan zajlik integrációjuk a helyi társadalomba.

A szakirodalom az integráció fogalmát tág értelemben használja, amely komplex módon foglalja magában a beilleszkedés különböző dimenzióit, így a lakhatási, munkaerőpiaci, nyelvi, kulturális és szociális aspektusokat. Az, hogy egy ukrán menedékes milyen ütemben és milyen eredményességgel képes — vagy kíván — integrálódni a befogadó társadalomba, számos tényezőtől függ. Ezek közé tartozik az egyén mentális és pszichés állapota, kapcsolathálója, a mikrokörnyezet gazdasági helyzete és társadalmi szolidaritása, valamint az ellátórendszerek szolgáltatásainak minősége és elérhetősége.

A kutatásban két, egymással ellentétes esetet hasonlítok össze: egyrészt nagyvárosi környezetben, állami ellátásba kerülő, írástudatlan, fiatal, roma családok helyzetét, másrészt a határövezetben, falusi közegben maradt, egyházi ellátásban részesülő, fiatal, nem-roma családok tapasztalatait. Mindkét csoport tagjai négy éve érkeztek Magyarországra, így vizsgálatom a letelepedés során megélt sikerekre és nehézségekre egyaránt kiterjed.

Az eredmények arra utalnak, hogy a sikeres letelepedésben meghatározó szerepet töltenek be azok a közvetítő szereplők (erőforrás gazdag, helyi szociális intézményvezetők), akik hosszú távon, rugalmasan és a helyi viszonyokat jól ismerve képesek segíteni a hátrányos helyzetből fakadó problémák kezelését. A kutatás rámutat arra, hogy a menedékesek integrációjának eredményessége jelentős mértékben függ nemcsak az intézményi erőforrásoktól, hanem a személyes, bizalmi alapon működő közvetítői kapcsolatok

Motivációs keretezések a pártpreferencia kérdésekben a válaszhány csökkentésére. Egy kísérlet eredményei 30 európai országból

Stefkovics Ádám, tudományos segédmunkatárs

ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont; Századvég

(stefkovics.adam@szazadveg.hu)

A választáskutatások egyik legnagyobb módszertani kihívása a pártpreferenciára vonatkozó kérdéseket érintő nemválaszolás. Mivel a pártpreferencia kérdések szenzitív kérdések, a válaszadók gyakran azért zárkoznak el a véleménynyilvánítástól, mert túlságosan tolakodónak tartják a kérdést, félnek a társadalmi elszigetelődéstől vagy nem bíznak a kutatóintézetekben.

Jelen kutatás a keretezési elméletre (framing theory) építve azt vizsgálja, hogy hat, elméletileg megalapozott motivációs keretezés beépítése a pártpreferenciára vonatkozó kérdésekbe képes-e csökkenteni a válaszmegtagadást. Ezek a motivációs keretezések a társadalmi hasznosságra, az alacsony politikai bevonódás elfogadására, az anonimitás hangsúlyozására, az intézményi bizalom erősítésére, a véleménynyilvánítás változást előidéző szerepére, valamint a kollektív felelősségre építettek. A kérdést egy előzetesen regisztrált kísérlet keretében vizsgáltuk egy nagymintás, 30 európai országra kiterjedő telefonos felmérésben, ahol a válaszadókat hét csoportra osztottuk: hat különböző motivációs keretezést alkalmazó és egy kontrollcsoportba.

Az eredmények azt igazolják, hogy a standard kérdésfeltevéssel szemben minden alkalmazott motivációs keretezés szignifikánsan csökkentette a válaszmegtagadást, különösen a „nem tudja” válaszok visszaszorításán keresztül. A legerősebb és

legrobusztusabb hatást az elköteleződésre, a bizalomra és a változás lehetőségére fókuszáló keretezések érték el. Az egyéni szintű különbségek szerepe csekély, a hatások a válaszadói csoportok között nagyrészt hasonlóan alakulnak. Ugyanakkor a keretezések hatása országonként eltér, ami mérsékelt, de érdemi nemzetközi különbségekre utal. Az eredmények alátámasztják, hogy a pártpreferenciára vonatkozó kérdések gondos pszichológiai keretezése szisztematikusan képes javítani az adatminőséget a nagy nemzetközi összehasonlító felmérésekben.

Az ideológia hatása a közép-európai képviselők részvételére nemzetközi parlamenti intézmények munkájában

Holányi Ákos, egyetemi tanársegéd, doktorandusz, tudományos segédmunkatárs
Nemzeti Közszolgálati Egyetem; ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont
(Holanyi.Akos@uni-nke.hu)

Európában különösen fejlett a parlamenti diplomácia, mert számos nemzetközi szervezet rendelkezik nemzetközi parlamenti intézménnyel. Ennek ellenére nagyon keveset tudunk arról, hogy hogyan viselkednek az ott minket képviselő politikusok. Ez alól az egyetlen kivétel az Európai Parlament, azonban az EP-vel foglalkozó kutatások is többségében csak a szavazási viselkedéssel foglalkoznak, míg a parlamenti munka egyéb aspektusaival alig foglalkoznak. Az előadás célja ezért egy olyan kutatás bemutatása, amely azt vizsgálja, hogy a politikusok ideológiája hogyan befolyásolja a részvételüket különböző parlamenti intézmények munkájában. A kutatás a V4-ek politikusainak parlamenti munkában való részvételét elemezte az EP-ben és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésében (PACE) 2019 és 2024 között kvantitatív módszerekkel, figyelembe véve a plenáris üléseken való részvétel arányát, a felszólalások számát, a zárószavazásokon való részvételt (együtt: részvételi mutatók) és a szavazás módját. Az elemzés kimutatta, hogy az ideológia egyedül a PACE-ben van hatással a részvételi mutatókra, míg csak az EP-ben befolyásolja a szavazás módját. *(A kutatás a Kulturális és Innovációs Minisztérium EKÖP-2025-NKE-3-124 kódszámú Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Program a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.)*

A magyar választások nemzetközi perspektívában – válságok, politikai áttrendeződések és európai mintázatok II.
(A/5 épület 204. terem)

A 2026-os magyar országgyűlési választások és a jogállamiság kérdése

Kószó Richárd
SZTE ÁJK
(koszo.richard@szte.hu)

Az előadás a 2026-os magyar országgyűlési választások és Magyarország jogállamisági helyzete közötti kapcsolatot vizsgálja, különös tekintettel az úgynevezett 27 „szupermércföldkő” teljesítésére. A kutatás azt elemzi, hogy a választási eredmények miként befolyásolják a mindenkori magyar kormány jogállamisági reformok iránti elköteleződését, valamint az Európai Unióval folytatott tárgyalások dinamikáját.

Az empirikus elemzés a szupermércföldkövekhez kapcsolódó hazai intézkedések és azok uniós értékelésének áttekintésére épül, különös tekintettel az igazságszolgáltatás függetlenségére, a korrupcióellenes mechanizmusokra és a közbeszerzési rendszer reformjára. Kiemelt figyelmet kap a választásokat megelőző időszak, amelyben a mércföldkövek teljesítésének üteme és jellege szorosan összefonódik a politikai ciklussal. Az elemzés rámutat, hogy a teljesítés nem pusztán technikai megfelelési kérdés, hanem politikailag beágyazott, stratégiai folyamat, amelyet a kormányzati prioritások alakítanak.

Az előadás rámutat arra, hogy a 2026-os választások eredménye milyen hatással lehet a jogállamisági feltételrendszer érvényesülésére, valamint Magyarország uniós forrásokhoz való hozzáférésére.

Választási ciklusoktól függetlenül: a kis államoknak kell(ene) a szabályalapú nemzetközi rend legelkötelezettebb propagálóinak, patrónusainak lenniük. Quo vadis Magyarország?

Csapó Zsuzsanna

NKE ÁNTK Nemzetközi Jogi Tanszék
(csapo.zsuzsanna@uni-nke.hu)

A magunk mögött hagyott legutóbbi magyarországi választási ciklusban kormányzati részről sok olyan lépésnek lehettünk tanúi, amelyeket látva olybá tűnt, a politikai szempontok gyakorta felülírják a szabályalapú, multilaterális rend támogatását. Az orosz-ukrán háború kapcsán az agresszió sértette mellé részünkről nem történt meg az egyértelmű kiállás: holott *ius cogens* – így az erőszak tilalmának – sérelme esetében a nemzetközi közösség minden tagja köteles lenne együttműködni, hogy jogszerű eszközökkel véget vessenek a *cogens* norma súlyos megsértésének. Az Izrael-Gáza konfliktus esetünkben oda vezetett, hogy Magyarország felmondta a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumát: azt a szerződést, amelynek minden uniós tagállam részese, s amelyből eddig csupán olyan – pár – állam igyekezett kifarolni, amelyeknek területén történt kirívó bűntettek (pl. háborús bűncselekmények) az ICC vizsgálódásának fókuszába kerültek. Az ENSZ kihívójaként jelentkező Béketanácsba is elfogadtuk a meghívást, pedig nem nyújt ez a szervezet egyelőre jobb alternatívát, de arra alkalmas lehet, hogy az ENSZ-be vetett bizodalmat még tovább tépázza. Az előadás arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy olyan közepes/kicsi országok, mint amilyen mi is vagyunk, abban érdekeltek, hogy a szabályalapú nemzetközi rend legbuzgóbb pártfogói legyenek. Ha egy kicsi állam a multilaterális együttműködések kerékkötőjévé válik, maga alatt vágja a fát. A rendszerváltásunk után kormányok jöttek, kormányok mentek, de bármilyen színezetűek is voltak, egyben pártállástól függetlenül egyetértettek: hazánk euro-atlanti integrációja mindegyikük fundamentális feladata volt. Az előadás hasonló közös nevezőt szeretne hangsúlyozni: vigye bár tovább országunkat bármilyen összetételű új kormányzat most és a jövőben, Magyarországnak az szolgálja érdekeit, ha a nemzetközi jogi jogfejlődés mindenkori támogatója lesz.